

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเกี่ยวกับบทลงโทษ กรณีปฏิเสธการตรวจวัดแอลกอฮอล์

การใช้มาตรการบังคับทางกฎหมายการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์เป็นวิธีการอย่างหนึ่งตามกฎหมายจราจรเพื่อควบคุมและป้องกันมิให้ผู้ขับขี่ที่ขับรถขณะเมาสุราไปก่ออุบัติเหตุและทำให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของผู้อื่น อันเป็นการใช้อำนาจของรัฐเพื่อรักษาความมั่นคงและปลอดภัยของสังคมส่วนรวม แต่การจะใช้มาตรการบังคับทางกฎหมายดังกล่าวแก่ผู้ขับขี่ที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายจราจรได้นั้น ต้องกระทำภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจไว้ ทั้งยังต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนควบคู่กันไปด้วย

2.1 แนวคิดและวัตถุประสงค์ในการบัญญัติกฎหมายจราจร

เมื่อบุคคลได้มารวมกลุ่มเป็นสังคมที่จะต้องอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมาก เนื่องจากความต้องการของแต่ละคนแตกต่างกัน ความประพฤติและภูมิหลังการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ ความเชื่อทางศาสนา การประกอบอาชีพของแต่ละคนก็แตกต่างกัน หากปล่อยให้แต่ละคนกระทำการตามความต้องการ ตามอำเภอใจแล้ว ก็คงจะเกิดความวุ่นวายยุ่งเหยิงขึ้นในสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สังคมจึงจำเป็นต้องมีระเบียบ กฎเกณฑ์ ให้สมาชิกทุกคนได้ปฏิบัติอย่างเสมอภาค คือการออกกฎหมายเป็นกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติตนเอง

จอห์น ออสติน (John Austin)¹ กล่าวว่า “กฎหมายเป็นเพียงเครื่องส่งเสริมการปกครองของผู้มีอำนาจสูงสุดในแผ่นดิน” และให้คำจำกัดความไว้ว่า กฎหมาย หมายถึง คำสั่งของรัฐอธิปไตย (Law as the Command of Sovereign) ที่กำหนดหน้าที่ให้เป็นแนวทางความประพฤติของมนุษย์ กฎหมายนั้นจะต้องเป็นกฎหมายบัญญัติ (Positive Law) หรือกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน และปฏิเสธที่จะเอาจารีตประเพณีศีลธรรม หรือความคิดในทางความยุติธรรมมาเป็นวัตถุประสงค์ในการศึกษากฎหมาย โดยถือว่าเป็นสิ่งที่เลื่อนลอยหาความแน่นอนไม่ได้

¹ John Austin. (ม.ป.ป.). รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการ การศึกษาผลกระทบในการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดผลในทางปฏิบัติ. ม.ป.ท.. หน้า 11

โรสโค พอนด์ (Roscoe Pound)² ได้กล่าวว่า “หน้าที่ของกฎหมายนั้นเปรียบเสมือนวิศวกรรมในทางสังคม (Social Engineering) การบรรลุจุดหมายปลายทางของกฎหมายจะต้องพิจารณาถึงกฎเกณฑ์ทางจิตวิทยา เศรษฐกิจ และสังคมที่แตกต่างกัน” กล่าวคือ สภาพของสังคมย่อมมีผลโดยตรงที่จะทำให้ กฎหมายมีประสิทธิภาพหรือไม่มีประสิทธิภาพในการควบคุมสังคม (Social Control) ความล้มเหลวของกฎหมายจรรยาบรรณในการควบคุมให้ผู้ขับขี่ปฏิบัติตามกฎจราจร ก็อาจจะมีผลมาจากปัญหาด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันด้วย กฎหมาย คือ กฎเกณฑ์แบบแผนที่ควบคุมความประพฤติของคนในสังคม ซึ่งเกิดมาจากเหตุผลอันถูกต้องที่มาจากมโนธรรมของสังคมอันสอดคล้องกับศาสนา ศีลธรรม จารีตประเพณี วัฒนธรรม จิตวิทยา แนวความคิดทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ฯลฯ จนทำให้คนในสังคมยอมรับ นับถือปฏิบัติตาม เนื่องจากกฎหมายไม่ใช่สิ่งที่คนสร้างขึ้นมาจากอำเภอใจแต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาจากจิตใจของประชาชนชาติร่วมกัน (Volksggeist) ซึ่งเชื่อมโยงให้คนในชาติเดียวกันมีความคิด ความเชื่อ ความเห็นถูกผิดร่วมกัน ทั้งนี้เพราะกฎหมายถูกสร้างขึ้นมาจากเพื่อประโยชน์สุขของคนในสังคม

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่ากฎหมายของกลุ่มชนใดกฎหมายก็เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมของกลุ่มชนนั้น³ กฎหมายที่มีปัญหาในการบังคับใช้ส่วนใหญ่จะเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับสังคม (Social Law) หรือที่ทางอาญาเรียกว่า ความผิดเพราะห้าม (Mala Prohibita) ซึ่งเป็นกฎหมายในทางเทคนิค เหตุที่กฎหมายประเภทนี้มีปัญหาในการบังคับใช้ เนื่องจากความรู้สึกของมนุษย์ไม่อาจเข้าถึงได้ว่ามันถูกหรือมันผิดตามหลักความยุติธรรมตามธรรมชาติของมนุษย์ ซึ่งต่างกับกฎหมายที่กฎหมายอาญาเรียกว่า ความผิดในตัวเอง (Mala In Se) กฎหมายพวกนี้ไม่เกิดปัญหาในการบังคับใช้ เพราะเป็นกฎหมายซึ่งเหตุผลในตัวมนุษย์สามารถเข้าถึง ทำให้เกิดการยอมรับนับถือและเคารพกฎหมาย กฎหมายจรรยาบรรณเป็นกฎหมายที่บัญญัติเพื่อความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของผู้ขับขี่ ผู้ใช้รถใช้ถนน ตลอดจนความประสงค์ที่จะให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยของการใช้รถใช้ถนน เพื่อมิให้เกิดปัญหาการจราจรตามที่เรารู้จัก ความผิดตามกฎหมายจรรยาบรรณจึงเป็นความผิดประเภทข้อห้าม (Mala Prohibita) อย่างหนึ่ง

กฎหมายจรรยาบรรณเป็นกฎหมายที่ไม่ได้ถูกบัญญัติขึ้น โดยเหตุผลทางด้านศีลธรรม แต่ได้ถูกบัญญัติขึ้นโดยเหตุผลทางเทคนิค จึงเรียกว่า กฎหมายเทคนิค (Technical Law) การกระทำผิดตามกฎหมายจรรยาบรรณ จึงเป็นการกระทำผิดตามที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ หรือ

² Roscoe Pound. (1912). The Scope and Purpose of Sociological Jurisprudence. *Harvard Law Review*, 25 (6), p.489.

³ ประสิทธิ์ โฉมวิไลกุล และคณะ. (2550). *การศึกษากลยุทธ์ในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการจราจรเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เลขานุการคณะรัฐมนตรี. หน้า 3-4.

กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ความผิดตามกฎหมายจราจร เป็นความผิดที่จัดอยู่ในประเภทโดยธรรมชาติของการกระทำไม่ถือว่าเป็นความผิดทางอาญาโดยแท้ (True crime) และมีลักษณะเป็นความผิดเล็กๆ น้อยๆ มีลักษณะที่ไม่เป็นความผิดในตัวเอง แต่เป็นกฎระเบียบที่ต้องปฏิบัติตามมิฉะนั้นจะต้องรับผิด ซึ่งเรียกความผิดประเภทนี้ว่า ความผิดต่อกฎระเบียบ (Regulatory Offence) ส่วนความผิดที่บัญญัติขึ้นมาเพื่อความปลอดภัยในการจราจร จะมีลักษณะของการกระทำที่อาจเกิดขึ้นในสังคมได้เรียกความผิดประเภทนี้ว่า ความผิดที่เป็นการก่ออันตราย นอกจากนี้การกระทำความผิดตามกฎหมายจราจรยังมีลักษณะของความผิดที่เป็นการกระทำโดยประมาทอยู่ด้วย จะเห็นได้ว่าความผิดตามกฎหมายจราจรแบ่งลักษณะของความผิดเป็น 3 ประเภท คือ⁴

ประเภทที่ 1 ความผิดที่เป็นความผิดต่อกฎระเบียบ (Regulatory Offence)

ความผิดต่อกฎระเบียบ⁵ จัดเป็นส่วนหนึ่งของแบบแผนที่เป็นกฎระเบียบ (Regulatory Scheme) คือ รวมถึงพฤติกรรมซึ่งโดยปกติทั่วไปจะไม่ถูกพิจารณาว่าเป็นการผิดศีลธรรมและจะถูกตำหนิเพียงเล็กน้อย (Little Stigma) เท่านั้น และเนื่องจากเป็นความผิดซึ่งโดยธรรมชาติไม่ใช่ความผิดอาญาจึงมีโทษไม่รุนแรงโทษจำคุกจึงไม่มีความจำเป็น ดังนั้นบทลงโทษจึงเป็นเพียงการปรับหรือโทษอย่างอื่นซึ่งอาจนำมาเทียบเคียงได้กับโทษปรับ และจากการที่มีผลเป็นความผิดเล็กน้อยทำให้วิธีการพิจารณาความผิดและการตัดสินลงโทษแตกต่างไปจากที่เป็นความผิดทางอาญา เป้าหมายของการบัญญัติความผิดต่อกฎระเบียบ (Regulatory Legislation) คือ การปกป้องสังคมในวงกว้างจากผลกระทบที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายที่เกิดจากการฝ่าฝืนการกระทำที่ผิดกฎหมาย (Unlawful Activity) และรวมถึงการเปลี่ยนแปลงจากการใช้ความคุ้มครองและผลประโยชน์ส่วนบุคคลและการลงโทษการกระทำที่มีลักษณะผิดศีลธรรมมาเกี่ยวข้องและมาตรการที่เป็นกฎระเบียบ (Regulatory Measure) โดยทั่วไปแล้วจะควบคุมดูแลเพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดในอนาคต และเป็นอันตรายต่อคุณธรรมตามกฎหมาย โดยผ่านการบังคับใช้ให้มีความระมัดระวังและความประพฤติตามข้อกำหนดขั้นต่ำ (Enforcement of Minimum Standard of Conduct and Care) ดังนั้น แนวความคิดของความผิดต่อกฎระเบียบ มีรากฐานมาจากการระมัดระวังอย่างมีเหตุผล (Reasonable Care Standard) และเรื่องดังกล่าวไม่ได้แสดงเป็นนัยว่าสมควรจะได้รับการถูกตำหนิทางจิตใจในลักษณะเช่นเดียวกับความผิดทางอาญา ด้วยเหตุผลดังกล่าว ความผิดต่อกฎระเบียบเหล่านี้โดยปกติทั่วไปจะไม่ถูกพิจารณาว่าเป็นการทำผิดศีลธรรม ดังนั้น ผู้กระทำความผิดอาจจะเพียงถูกตำหนิจากสังคม และเป็น

⁴ สาริจน์ คุ่มทรัพย์. (2550). *การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการจราจรในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 15

⁵ พลพิพัฒน์ วรจินาคมน์. (2553). *การนำเอาโทษกักขังมาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 24

ความผิดที่มุ่งคุ้มครองประโยชน์ในด้านต่างๆ ในการจัดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม เพื่อประโยชน์ในทางปกครองและทางบริหาร ความผิดเหล่านี้มีความมุ่งหมายที่จะยกระดับมาตรฐานของความปลอดภัย และระงับความรุนแรงที่อาจเกิดจากการอยู่ร่วมกัน เช่น ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการจราจร กฎหมายว่าด้วยการขนส่ง เป็นต้น

ประเภทที่ 2 ลักษณะของความผิดที่เป็นการก่ออันตราย

วัตถุประสงค์หลักในการบัญญัติกฎหมายจราจรขึ้นมา มิใช่เพียงเพื่อความสะดวกในการจราจรเพียงอย่างเดียว แต่ยังเป็นการบัญญัติขึ้นมาเพื่อความปลอดภัยในการจราจรด้วย ฉะนั้นจึงมีการลงโทษการกระทำผิดที่มีลักษณะเป็นการก่อให้เกิดอันตรายด้วย ความผิดที่มีลักษณะก่อให้เกิดอันตราย เป็นการกระทำที่ใกล้จะก่อให้เกิดผลเป็นอันตรายต่อคุณธรรมทางกฎหมายที่บุคคลอื่นได้รับความคุ้มครอง แม้ว่าผลเป็นเพียงความเสียหายที่จะยังไม่เกิดขึ้นก็สามารถลงโทษได้ ดังนั้น ความผิดที่เป็นการก่ออันตรายจึงมี “ความสมควรในการลงโทษ” อยู่ในตัวเองเหมือนความผิดอาญาที่เป็นการทำอันตราย จึงได้มีการบัญญัติความผิดอาญาที่เป็นการก่ออันตรายขึ้นโดยพิจารณาจากความเป็นไปได้ของผลที่จะเกิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้มีการบัญญัติความผิดดังกล่าวไว้ในกฎหมายลำดับรอง ซึ่งนับวันจะมีเพิ่มมากขึ้น เช่นกฎหมายว่าด้วยการจราจร เป็นต้น ทั้งนี้ เพราะว่าเป็นความสัมพันธ์ของชีวิตปัจจุบัน โดยทั่วไปแล้วได้นำไปสู่ความจำเป็นที่จะต้องป้องกันความเสียหายที่เกิดขึ้น แม้ว่าจะเป็นผลให้ต้องจำกัดหรือละเลยต่อหลักนิติรัฐเสรีนิยมไปบ้างก็ตาม ความผิดอาญาที่เป็นการก่ออันตรายเกิดจากแนวความคิดที่ว่า การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งของผู้กระทำความผิดที่เป็นการก่ออันตรายต่อคุณธรรมทางกฎหมายที่บุคคลอื่นได้รับการคุ้มครอง โดยที่การกระทำดังกล่าวไม่จำเป็นต้องปรากฏผลของอันตรายในองค์ประกอบความผิดเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยว่ามีผลของอันตรายเกิดขึ้นจริงหรือไม่ เช่น การขับรถชนต้นมะสุราเพียงเล็กน้อยก็ถือว่าเป็นความผิด หรือการขับรถชนต้นไม้ล้มสัญญาณไฟจราจรแม้ว่าการกระทำนั้นยังไม่ก่อให้เกิดความเสียหายก็ตาม แต่จะเห็นว่าอาจเกิดอันตรายขึ้นจากการกระทำดังกล่าวต่อบุคคลทั่วไปได้

ประเภทที่ 3 ความผิดที่เป็นการกระทำโดยประมาท

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ถือว่าเป็นกฎหมายอาญาประเภทหนึ่งเพราะเป็นกฎหมายที่ว่าด้วยความผิดและกำหนดโทษไว้ ด้วยเหตุนี้ความรับผิดชอบในทางอาญาของผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 จึงต้องพิจารณา “เจตนา” ตามมาตรา 59 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายอาญาด้วย แสดงว่าผู้กระทำความผิดจะต้องรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 จะต้องมิเจตนาด้วย แต่มีบางฐานความผิดแม้ว่าผู้กระทำความผิดจะกระทำโดยประมาทก็ต้องรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ได้แก่ ความผิดฐานขับรถ

โดยประมาณตามมาตรา 43 (4) ที่บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ขับขี่รถโดยประมาทหรือนำพหาคเสียว อันอาจเกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สิน”

จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 43 (4) ใช้คำว่า “อันอาจเกิด” แสดงว่าผลของการกระทำยังไม่เกิดอันตรายผู้กระทำความผิดก็ต้องรับโทษแล้วแม้จะเป็นการกระทำโดยประมาท แนวความคิดเกี่ยวกับใบอนุญาตขับขี่นั้น ใบอนุญาตขับขี่ใบแรกของโลก ออกให้แก่คาร์ล เบนซ์ (Karl Benz) ซึ่งเป็นผู้ผลิตรถยนต์สมัยใหม่ (Modern Automobile) ในปี ค.ศ. 1888 เนื่องจากประชาชนในเมือง Mannheim (เมืองหนึ่งในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีร้องเรียนเกี่ยวกับเสียงและกลิ่นไอเสียของ Motorwagen (Motorcar ซึ่งเป็นต้นแบบของรถยนต์ในปัจจุบัน) ที่ Benz ผลิตขึ้น Benz จึงได้ขออนุญาตจากทางการสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีในสมัยนั้นเพื่อที่จะทำการวิ่งรถของเขาในทางสาธารณะได้⁶ จนกระทั่งเริ่มต้นศตวรรษที่ 20 เจ้าหน้าที่ทางการของยุโรปเริ่มมีการออกใบอนุญาตขับขี่ โดยจุดที่มีการบังคับใช้ข้อกำหนดเกี่ยวกับใบอนุญาตขับขี่คือ Prussia (อาณาจักรเยอรมันเดิม) ในวันที่ 29 กันยายน ค.ศ. 1903 Dampfesselüberwachungsverein ซึ่งเป็นสมาคมที่ควบคุมยานพาหนะที่เคลื่อนด้วยรถจักรไอน้ำ (Steam Boiler Supervision Association) ได้จัดให้มีการทดสอบความสามารถในการควบคุมเครื่องยนต์ของผู้ขับขี่ขึ้น (Drivers' Mechanical Aptitude) จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1910 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจึงได้ประกาศบังคับใช้การจดทะเบียนใบอนุญาตขับขี่ขึ้นบังคับใช้ในระดับประเทศ และได้มีการจัดตั้งระบบการให้ความรู้แก่ผู้ขับขี่และระบบทดสอบผู้ขับขี่ ซึ่งเปรียบเสมือนแม่แบบของกฎหมายใบอนุญาตขับขี่ของประเทศอื่นในประเทศต่างๆ ของทวีปอเมริกาเหนือ (North America) หลังจากเกิดเหตุการณ์ที่รถยนต์ได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตของผู้คนเป็นจำนวนมาก ประชาชนจึงมีเสียงเรียกร้องอย่างมากที่จะให้ฝ่ายนิติบัญญัติเริ่มศึกษากฎหมายลายลักษณ์อักษร (Statute) เช่นเดียวกับในทวีปยุโรป เช่น สาธารณรัฐฝรั่งเศสและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีในฐานะที่เป็นกฎหมายแม่แบบได้บัญญัติกฎหมายรองรับการใช้ใบอนุญาตขับขี่⁷ ทั้งนี้วันที่ 1 สิงหาคม ค.ศ. 1910 กฎหมายเกี่ยวกับการขอจดทะเบียนใบอนุญาตขับขี่ฉบับแรกของอเมริกาได้มีผลบังคับใช้ในรัฐนิวยอร์ก แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายฉบับนี้บังคับใช้เฉพาะกับผู้ที่มีวิชาชีพขับรถเท่านั้น (Professional Chauffeurs) ต่อมาเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1913 รัฐนิวเจอร์ซีย์ เป็นรัฐแรกที่บังคับใช้ผู้ขับขี่ทุกคนต้องผ่านการทดสอบการขับขี่ตามที่กฎหมายกำหนดเสียก่อนจึงจะได้รับใบอนุญาตขับขี่

⁶ วิกีพีเดีย. (2560). *เมอร์เซเดส-เบนซ์*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://th.wikipedia.org/wiki/.com>. [2560, 21 มีนาคม].

⁷ National Museum of American History. (2012). *History and Culture*. (Online). Available: <http://americanhistory.si.edu/>. [2017, March 4].

เมื่อพิจารณาจากเหตุผลทางประวัติศาสตร์ข้างต้นแล้วพบว่าใบอนุญาตขับขี่นั้นเป็นเครื่องมือที่รัฐใช้อำนาจทางมหาชนกำหนดให้ผู้ที่จะขับขี่รถยนต์จะต้องผ่านการทดสอบการขับขี่และขอใบอนุญาตขับขี่เสียก่อน ทั้งนี้เนื่องจากรัฐต้องการควบคุมการใช้งานพาหนะในถนนสาธารณะและต้องการควบคุมปริมาณการเกิดอุบัติเหตุในท้องถนน โดยหลักเกณฑ์ที่แต่ละรัฐนิยมนำมาเป็นหลักเกณฑ์ในการมอบใบอนุญาตขับขี่ให้แก่ประชาชนนั้น มักจะนิยมนำหลักเกณฑ์ด้าน อายุ และการมีความรู้ความสามารถในการขับขี่ รวมถึงสภาพความพร้อมทางร่างกายมาเป็นเกณฑ์ เช่น รัฐออนแทรีโอ ประเทศแคนาดา ผู้ขอใบอนุญาตขับขี่จะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 16 ปีบริบูรณ์ในกรณีรัฐออสเตรเลียเกณฑ์อายุของผู้ที่สามารถขอใบอนุญาตขับขี่ได้นั้นมีหลากหลาย ตั้งแต่อายุ 16-18 ปีบริบูรณ์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกฎหมายของแต่ละรัฐ เหตุผลที่นำอายุมาเป็นเกณฑ์สำคัญในการจำกัดการให้ใบอนุญาตขับขี่ เนื่องจากรัฐแต่ละรัฐย่อมเห็นว่าประชากรของตนมีวุฒิภาวะมากพอที่จะสามารถควบคุมยานพาหนะได้อย่างปลอดภัย และตัดสินใจแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินที่อาจเกิดขึ้นได้แล้ว และมีอายุมากพอที่จะเรียนรู้ เข้าใจ และปฏิบัติตามกฎหมายจราจรได้อย่างถูกต้อง

นอกจากหลักเกณฑ์ด้านอายุแล้ว หลักเกณฑ์อื่นที่นำมาพิจารณาในการออกใบอนุญาตขับขี่ ยังมีหลักเกณฑ์ด้านสภาพร่างกาย หากร่างกายพิการจนเป็นอุปสรรคต่อการขับขี่ รัฐย่อมไม่ออกใบอนุญาตขับขี่ให้แก่บุคคลนั้น หรือหากบุคคลนั้นเป็นบุคคลวิกลจริตย่อมเห็นได้ชัดว่าหากออกใบอนุญาตขับขี่ให้แก่บุคคลวิกลจริต ย่อมก่อให้เกิดความวุ่นวาย อาจทำให้เกิดอุบัติเหตุแก่บุคคลอื่นได้ เพราะบุคคลวิกลจริตไม่อาจควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ รัฐจึงไม่อาจออกใบอนุญาตขับขี่ให้แก่บุคคลวิกลจริตได้เช่นกัน ใบอนุญาตขับขี่จึงเป็นหลักประกันความสามารถในการขับขี่ซึ่งเป็นการคัดกรองผู้ขับขี่โดยกฎหมายที่รัฐตั้งขึ้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นที่มาของกฎหมายจราจรว่าผู้ที่จะขับรถจะต้องได้รับใบอนุญาตขับขี่ตามประเภทที่ขับขี่ เพื่อเป็นการคัดกรองป้องกันบุคคลที่มีอายุยังไม่ถึงเกณฑ์ บุคคลไม่มีความพร้อมด้านร่างกายเช่นร่างกายพิการ บุคคลที่ไม่ได้ผ่านการทดสอบความรู้ด้านกฎหมายจราจรไม่ให้สามารถขับยานพาหนะได้ เพราะหากปล่อยให้บุคคลเหล่านี้ สามารถขับขี่ยานพาหนะได้แล้ว ย่อมจะก่อให้เกิดปัญหาการเกิดอุบัติเหตุจำนวนมาก รัฐจึงต้องกันบุคคลเหล่านี้ไม่ให้สามารถขับขี่ยานพาหนะจนอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่นได้ กฎหมายจราจรของประเทศไทย ได้สะท้อนถึงวัตถุประสงค์ของใบอนุญาตขับขี่ไว้ในหลายๆส่วน เช่น พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 มาตรา 42 ที่กำหนดให้ผู้ขับขี่รถต้องได้รับใบอนุญาตขับรถ และต้องมีใบอนุญาตขับรถและสำเนาภาพถ่ายใบคู่มือจดทะเบียนรถ เพื่อแสดงต่อเจ้าพนักงานได้ทันที⁸ และมาตรา 46 กำหนดให้ผู้ขอใบอนุญาตขับรถยนต์ส่วนตัว ผู้ขับรถยนต์สามล้อส่วนบุคคล หรือรถจักรยานยนต์ชั่วคราวจะต้องมีคุณสมบัติ

⁸ พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 17 พ.ศ. 2557). มาตรา 42.

ตามที่กฎหมายกำหนด คือ มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์สำหรับรถยนต์และมีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปีบริบูรณ์สำหรับรถจักรยานยนต์ นอกจากนี้ยังกำหนดให้ต้องมีความรู้และความสามารถในการขับรถ และรู้กฎหมายจราจร รวมถึงจะต้องมีสภาพร่างกายที่พร้อมที่จะขับรถได้ เช่น ไม่เป็นผู้มีร่างกายพิการ ไม่เป็นโรคประจำตัวที่อาจเป็นอันตรายต่อการขับรถ ไม่เป็นบุคคลวิกลจริต เป็นต้น

จากแนวคิดและวัตถุประสงค์ในการบัญญัติกฎหมายจราจรที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่ากฎหมายจราจรมีจุดมุ่งหมายเพื่อปกป้องสังคมในวงกว้างจากผลกระทบในการกระทำที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายการกระทำที่มีลักษณะผิดศีลธรรม และการกระทำอย่างไรอย่างหนึ่งที่เป็นอันตรายต่อคุณธรรมทางกฎหมายที่บุคคลอื่นได้รับการคุ้มครอง โดยการกระทำดังกล่าวไม่จำเป็นต้องปรากฏผลของอันตรายในองค์ประกอบความผิดและ ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยว่ามีผลของอันตรายเกิดขึ้นจริงหรือไม่ ซึ่งรวมถึงการกระทำโดยประมาทด้วย อาจกล่าวได้ว่า กฎหมายจราจรมีได้ถูกบัญญัติขึ้นมาเพื่อลงโทษการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายเพียงอย่างเดียว แต่ถูกบัญญัติขึ้นมาเพื่อให้เกิดความมั่นคงและความปลอดภัยในสังคมด้วย ดังนั้น มาตรการป้องกันมิให้เกิดอุบัติเหตุโดยการตรวจวัดแอลกอฮอล์ในกระแสเลือดของผู้ขับขี่ จึงสอดคล้องกับแนวทางและวัตถุประสงค์ของกฎหมายจราจร เพราะถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญเพื่อป้องกันการเกิดอันตรายจากการขับขี่โดยผู้ขับขี่ที่มีสติสัมปชัญญะไม่บริบูรณ์จากการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ หากการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายในส่วนนี้ไม่เข้มแข็งและไม่มีประสิทธิภาพ ก็ย่อมส่งผลกระทบต่อตรงต่อการเพิ่มขึ้นของอุบัติเหตุบนท้องถนน ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตความปลอดภัยของประชาชนในสังคม

2.1.1 ความหมายของจราจร

การจราจร มีบัญญัติอยู่ในพระราชบัญญัติการจราจรทางบก พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 พ.ศ. 2538¹⁰ ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีหลักการและวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการใช้ถนนหรือทางของผู้ขับขี่ คนเดินเท้า หรือคนที่จูง ขี่ หรือไล่อ่อนสัตว์ ให้ปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อสงวนไว้ซึ่งชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของบุคคลที่ต้องเดินทางเป็นกฎหมายที่มีโทษทางอาญา ผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามจะต้องรับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ กฎหมายเกี่ยวกับการจราจรจึงเป็นกฎหมายที่สำคัญยิ่งในปัจจุบันและเป็นกฎหมายใกล้ตัวที่เกี่ยวข้องกับชุมชนที่ทุกคนควรรู้และนำไปปฏิบัติ คำอธิบายนี้จะหยิบยกมาเฉพาะเรื่องที่น่ารู้ และการปลูกจิตสำนึกในการปฏิบัติตามกฎจราจรเป็นสำคัญ

⁹ พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 17 พ.ศ. 2557). มาตรา 46.

¹⁰ พระราชบัญญัติการจราจรทางบก พ.ศ. 2522 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 พ.ศ. 2538).

2.1.2 ลักษณะของกฎหมายจราจร

กฎหมายจราจรเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อให้เกิดความสะดวกและปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนนเป็นกฎเกณฑ์ที่ตั้งขึ้นเพื่อใช้บังคับเพื่อการจัดระเบียบการจราจรให้ทันกับการพัฒนาการเทคโนโลยียานยนต์และสภาพการใช้รถใช้ถนนดังนั้นกฎหมายจราจรจึงมีลักษณะเป็นกฎหมายเทคนิคคือบัญญัติขึ้นด้วยเหตุผลทางเทคนิคเพื่อการจัดระเบียบทางสังคมไม่ได้บัญญัติตามเหตุผลทางด้านศีลธรรมเช่นการเดินทางซ้ายทางขวาไม่มีความถูกผิดในตัวของมันเองความถูกผิดเกิดขึ้นเนื่องจากการตั้งกฎเกณฑ์เป็นต้นจะเห็นได้ว่าโดยพื้นฐานของกฎหมายจราจรแล้วบัญญัติขึ้นเพื่อประโยชน์ในทางปกครองบริหารโดยกำหนดกฎเกณฑ์และมาตรการต่างๆ เพื่อบังคับให้เกิดความสะดวกและปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนนจะนั่นการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์จึงอยู่นอกเหนือความรู้สึกมนุษย์ในเรื่องความถูกผิดทางศีลธรรมซึ่งหลายๆ ประเทศ เช่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้แยกความผิดจราจรนี้ให้สิ้นสภาพการเป็นความผิดอาญาโดยพิจารณาจัดให้การกระทำผิดดังกล่าวเป็นลักษณะของการฝ่าฝืนระเบียบเท่านั้นเป็นผลให้การกำหนดนโยบายทางอาญาต่อผู้กระทำผิดกฎหมายจราจรไม่จำเป็นต้องใช้โทษและกระบวนการทางอาญามั่งคับเช่นเดียวกับความผิดอาญาทั่วไปทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงผลเสียในการเข้ามาสู่กระบวนการทางอาญาและภาระการพิจารณาของศาล แต่สำหรับกฎหมายไทยไม่ได้แยกความผิดจราจรออกไปจากกฎหมายอาญาทั้งนี้เป็นเพราะแนวคิดในการร่างกฎหมายไทยที่นำแนวคิดของประเทศอังกฤษใช้ประกอบกับการที่สังคมไทยประชาชนยังขาดจิตสำนึกในการปฏิบัติตามกฎหมายด้วยตนเองหรือขาดหลักความเชื่อฟังกฎหมาย ดังนั้นเพื่อให้กฎหมายที่บัญญัติขึ้นมีผลบังคับใช้จึงต้องอาศัยบทลงโทษทางอาญามาใช้บังคับ

2.1.3 การบังคับใช้และความผิดตามกฎหมายจราจร

1) การบังคับใช้กฎหมายจราจร

ด้วยความเจริญของสังคมทำให้การใช้รถใช้ถนนมีความสำคัญและจำเป็นต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์มากขึ้น ประกอบกับความเจริญทางเทคโนโลยี ทำให้มีการพัฒนารูปแบบและเครื่องยนต์กลไกของยานพาหนะที่นำมาใช้บนถนน กฎหมายเหล่านี้จึงได้มีการปรับปรุงแก้ไขให้มีความทันสมัย รองรับสภาพการใช้รถใช้ถนน ให้ดียิ่งขึ้นมาเป็นลำดับ การแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการจราจรที่นับได้ว่าเป็นครั้งใหญ่ที่สุดเท่าที่เคยมีมา ก็คือ ในปี พ.ศ. 2522 โดยได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 ขึ้นใช้บังคับแทนกฎหมายที่เกี่ยวกับการจราจรที่ใช้บังคับแต่เดิม เพื่อให้สามารถควบคุม บังคับ ผู้ขับขี่ผู้ประกอบการ และตัวรถ ให้เกิดความปลอดภัยและสะดวกในการสัญจรยิ่งขึ้น การที่การจราจรและขนส่งได้มีการขยายตัวไปในส่วนภูมิภาค ทำให้มีการสัญจรบนทางหลวงเพิ่มมากขึ้นในปี พ.ศ. 2535 จึงได้มีตราพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 ขึ้นเพื่อใช้แทนประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 295

ลงวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 ซึ่งเป็นกฎหมายว่าด้วยทางหลวงที่ ใช้บังคับในขณะนั้น ให้สอดคล้องกับความเจริญและการพัฒนาของประเทศ กฎหมายจราจรเหล่านี้ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมให้มีความทันสมัย เหมาะสมกับสภาพของการสัญจรมาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน สรุปได้ดังนี้¹¹

(1) พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2539, (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2535, (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2538, (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2542, (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2550 เป็นกฎหมายหลักที่บัญญัติเกี่ยวกับการจราจร กฎหมายฉบับนี้ตราขึ้นเพื่อบังคับให้เจ้าของและผู้ขับขี่ปฏิบัติตาม โดยได้บัญญัติเกี่ยวกับลักษณะของรถที่ใช้ในทาง การใช้ไฟหรือเสียงสัญญาณของรถ การบรรทุก สัญญาณจราจรและเครื่องหมายจราจร การใช้ทางเดินรถ และได้กำหนดรายละเอียดในการขับรถ การขับแซงและผ่านขึ้นหน้า การออกรถ การเลี้ยวรถ และการกลับรถ ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ใช้รถถือปฏิบัติเป็นไปในลักษณะเดียวกันนอกจากนี้ยังได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานจราจรและพนักงานเจ้าหน้าที่ในการควบคุมดูแล และการจัดการจราจร ทั้งนี้กฎหมายได้กำหนดบทลงโทษต่อผู้ฝ่าฝืนบทบัญญัติกฎหมายไว้ด้วย

(2) พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติรถยนต์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2524, (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2525 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2527, (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2528, (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2528, (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2530, (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2530, (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2537, (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2542, (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2544, (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546, (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2547, (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2550, (ฉบับที่ 15) พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อบังคับรถยนต์ทุกประเภท โดยการกำหนดประเภทและลักษณะของรถยนต์ที่สามารถใช้วิ่งบนทางรวมทั้งการจดทะเบียน การใช้รถและการชำระภาษี ตลอดจนใบอนุญาตขับขี่ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการใช้ทางร่วมกัน

(3) พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อบังคับกิจการหรือการกระทำใดๆ ที่เกี่ยวข้องบนทางหลวง โดยกำหนดประเภทของทางหลวง การกำกับตรวจตราและควบคุมทางหลวงและงานทาง ตลอดจนการควบคุม การรักษา การขยายและสงวนเขตทางหลวงและทางหลวงพิเศษ ทั้งนี้เพื่อให้สภาพการใช้ทางหลวงเกิดความสะดวก ฯลฯ อีกทั้งได้กำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนบทบัญญัติกฎหมายไว้ด้วย

ส่วนการบังคับใช้กฎหมายสำหรับการจราจรในประเทศไทย มีเจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่ของกรมขนส่งทางบก เป็นผู้ที่มีอำนาจบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจราจร

¹¹ เอกรัตน์ โลหะ. (2553). *ปัญหาทางกฎหมายในการบังคับใช้พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ศึกษากรณี การขอตรวจใบอนุญาตขับขี่*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม. หน้า 8-9.

โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องหามาตรการกวดขันมิให้มีการฝ่าฝืนกฎจราจรรักษากฎหมายให้ศักดิ์สิทธิ์ โดยการนำเอากฎหมายที่มีอยู่แล้วมาปฏิบัติให้เคร่งครัดยิ่งขึ้นด้วยความซื่อตรงต่อหน้าที่ของตนเอง หากปล่อยปละละเลยให้มีการละเมิดกฎจราจรแล้วอาจเกิดอุบัติเหตุและยังความเสียหายให้แก่ชีวิต และทรัพย์สินได้ต่อไป นอกจากนี้จะทำให้การจราจรติดขัดอีกด้วย¹²

จุดมุ่งหมายสำคัญของการบังคับใช้กฎหมายจราจร ก็เพื่อเป็นการข่มขู่ยับยั้งผู้ละเมิด หรือผู้มีแนวโน้มจะละเมิดกฎหมายหรือระเบียบเกี่ยวกับการจราจรในขณะเดียวกันการบังคับใช้กฎหมายจราจรที่เหมาะสมนั้นมิใช่เพื่อทำให้ผู้ละเมิดได้เรียนรู้ที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมละเมิดกฎหมาย หรือลดพฤติกรรมที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนในการใช้รถใช้ถนนโดยไม่คำนึงถึงบุคคลอื่น¹³ วัตถุประสงค์ของการควบคุมการจราจรโดยทั่วไปแล้ว ก็เพื่อความปลอดภัยเป็นระเบียบเรียบร้อยของผู้ใช้รถใช้ถนน ตลอดจนเพื่อให้การจราจรมีความคล่องตัวสามารถเคลื่อนไหวได้โดยไม่ติดขัด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว

2) ความผิดตามกฎหมายจราจร

การกระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับการจราจรเป็นการกระทำผิดที่มีโทษทางอาญา ประเภท Mala Prohibita ซึ่งหมายถึงความผิดเนื่องจากการกระทำที่ต้องห้ามตามบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดไว้ จึงไม่ถือว่าเป็นความผิดอาญาที่เป็นความชั่วร้ายตามธรรมชาติที่กำหนด ความผิดในลักษณะนี้เป็นข้อตกลงไม่ใช่ความผิดโดยธรรมชาติ¹⁴ เช่น ความผิดที่จอดรถในที่ห้ามจอด ความผิดเพราะขับรถย้อนศรผิดกฎจราจร ความผิดเหล่านี้ไม่มีความเกี่ยวข้องกับศีลธรรมเลย เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ความผิดเพื่อต้องการความเป็นระเบียบของสังคม เป็นข้อตกลงของคนในสังคม เพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนรวม เป็นหลักเกณฑ์การบัญญัติกฎหมายใหม่ ๆ ในสังคมเพื่อแก้ปัญหาใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น เนื่องจากสภาพสังคมพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว จนหลักกฎหมายธรรมชาติที่มีอยู่เดิมไม่เพียงพอ

¹² กองบัญชาการตำรวจนครบาล. (2551). *การจัดระเบียบจราจร*. กรุงเทพฯ: สำนักงานตำรวจนครบาล. หน้า 99-200.

¹³ กฤษดาจันทร์ศรี. (2537). *การจราจรในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่: ปัญหาและแนวทางแก้ไข*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. หน้า 16

¹⁴ Roscoe Pound. *supra* note 2. p.338.

การแบ่งประเภทความผิดตามกฎหมายจราจรอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ¹⁵

(1) ความผิดประเภทที่เกี่ยวกับการจอดรถ (Parking Violation) เช่น จอดรถในที่ห้ามจอด จอดรถเกินเวลาที่ชำระค่าจอด หรือจอดไม่ชอบด้วยกฎจราจร หรือฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงาน เป็นต้น ซึ่งความผิดที่เกี่ยวกับการจอดรถนั้นเป็นความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว หากผู้กระทำความผิดรับสารภาพว่ากระทำผิดและไม่ประสงค์ที่จะสู้คดีก็สามารถนำเงินไปชำระค่าปรับได้ที่ศาลที่มีเขตอำนาจ หรือ นำไปชำระที่ Traffic violations bureau¹⁶ ซึ่งโดยทั่วไปจะมีสำนักงานตั้งอยู่บริเวณสถานีตำรวจหรือจะส่งเงินค่าปรับทางไปรษณีย์ก็ได้ โดยด้านหลังใบสั่งจะมีจำนวนค่าปรับซึ่งกฎหมายกำหนดไว้อยู่ด้านหลังว่าผิดมาตราใดและมีโทษเท่าใด ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดประสงค์จะสู้คดี หรือไม่ประสงค์จะชำระเงินตามจำนวนที่กฎหมายกำหนดก็ต้องไปศาลเพื่อสู้คดี หรือให้ศาลกำหนดค่าปรับให้

สำหรับประเทศไทย มีกฎหมายลักษณะดังกล่าวเช่นกัน กล่าวคือ ตามมาตรา 59 (1)¹⁷ เจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้ขับขี่เคลื่อนย้ายรถที่หยุดหรือจอดอยู่ อันเป็นการฝ่าฝืนบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ได้

เจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเคลื่อนย้ายรถที่หยุดหรือจอดอยู่ อันเป็นการฝ่าฝืนบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือใช้เครื่องมือบังคับไม่ให้เคลื่อนย้ายรถดังกล่าวได้

การเคลื่อนย้ายรถหรือใช้เครื่องมือบังคับให้รถที่หยุดหรือจอดอยู่ไม่ให้เคลื่อนย้ายได้ตามวรรคสอง เจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ต้องรับผิดชอบสำหรับความเสียหายใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามมาตรานี้ เว้นแต่ความเสียหายนั้นจะเกิดขึ้นจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ

เจ้าของรถหรือผู้ขับขี่ต้องชำระค่าใช้จ่ายในการที่รถถูกเคลื่อนย้ายหรือถูกใช้เครื่องมือบังคับไม่ให้เคลื่อนย้าย ตลอดจนค่าดูแลรักษาระหว่างที่อยู่ในความครอบครองของเจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้ตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งต้องกำหนดอัตราค่าใช้จ่ายไม่น้อยกว่าค่าน้ำหรือยานพาหนะและค่าดูแลรักษาไม่น้อยกว่าวันละสองร้อยบาท

¹⁵ การแบ่งแยกประเภทการฝ่าฝืนกฎจราจร แบ่งตามกฎหมายแบบอย่าง (Model Rules) เพื่อใช้บังคับแก่การจราจร โดยที่ประชุมคณะกรรมการจัดทำกฎหมายเอกรูปแห่งชาติสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1957 ซึ่งใช้เป็นแบบอย่างสากลในการแบ่งประเภทการฝ่าฝืนกฎจราจรมาจนถึงปัจจุบัน.

¹⁶ Missouri Revised Statutes. Chapter 300 Model Traffic Ordinance. Section 300.555.

¹⁷ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2559). มาตรา 59 (1).

เงินที่ได้จากเจ้าของรถหรือผู้ขับขี่ซึ่งชำระตามวรรคสี่ เป็นรายได้ที่ไม่ต้องนำส่งกระทรวงการคลัง และให้นำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติการตามมาตราสี่ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด

ในกรณีที่เจ้าของรถหรือผู้ขับขี่ไม่ชำระค่าใช้จ่ายและค่าดูแลรักษาตามวรรคสี่ เจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดหน่วงรถนั้นไว้ได้จนกว่าจะได้รับชำระค่าใช้จ่ายและค่าดูแลรักษาดังกล่าว โดยในระหว่างที่ยึดหน่วงนั้นให้คำนวณค่าดูแลรักษาเป็นรายวัน ถ้าพ้นกำหนดสามเดือนแล้วเจ้าของรถหรือผู้ขับขี่ยังไม่ชำระค่าใช้จ่ายและค่าดูแลรักษาดังกล่าว ให้เจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจนำรถนั้นออกขายทอดตลาดได้ เงินที่ได้จากการขายทอดตลาด เมื่อได้หักค่าใช้จ่ายในการขายทอดตลาด ค่าใช้จ่ายและค่าดูแลรักษาที่ค้างชำระแล้ว เหลือเงินเท่าใดให้คืนแก่เจ้าของหรือผู้มีสิทธิที่แท้จริงต่อไป

(2) ความผิดประเภทที่เกี่ยวกับการขับเคลื่อนรถ (Moving Violation) เป็นการที่ผู้ขับขี่ได้กระทำความผิดขณะที่อยู่ในระหว่างขับขี่ขยความผิดประเภทนี้ ถือว่าเป็นความผิดประเภทที่ร้ายแรงและเป็นสาเหตุให้เกิดอุบัติเหตุจราจรมากที่สุด ได้แก่การขับรดด้วยความเร็วเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด ขับรดฝ่าฝืนสัญญาณจราจร ขับรดในขณะที่มีเมามา เป็นต้นนอกจากจะเป็นความผิดที่มีโทษปรับแล้ว ยังเป็นโทษความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือนอีกด้วย ซึ่งจัดว่าเป็นความผิดประเภท Misdemeanor สำหรับความผิดประเภทนี้ เมื่อเจ้าพนักงานจราจรพบกระทำความผิดก็จะดำเนินการจับกุมผู้กระทำความผิด และออกใบสั่ง บันทึกหมายเลขใบขับขี่และลักษณะของการกระทำความผิด รวมถึงวันเวลาที่กำหนดให้ผู้ต้องหาไปศาลเมื่อถึงวันนัดพิจารณาครั้งแรก ศาลจะอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพ ศาลก็จะตัดสินคดีไปโดยไม่ต้องสืบพยาน ซึ่งศาลอาจเพียงแต่ลงโทษปรับหรือให้รอการลงโทษจำคุกไว้ หรืออาจจะลงโทษจำคุกแล้วแต่ความหนักเบาของการกระทำผิดกฎหมายจราจร¹⁸

สำหรับประเทศไทย มีกฎหมายลักษณะดังกล่าวเช่นกัน กล่าวคือ ตามมาตรา 67¹⁹ วรรคแรก “ผู้ขับขี่ต้องขับรดด้วยอัตราความเร็วตามที่กำหนดในกฎกระทรวงหรือตามเครื่องหมายจราจรที่ได้ติดตั้งไว้ในทาง” ซึ่งตามมาตรา 152²⁰ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

¹⁸ สุทธิชัย คำพานิช. (2557). *มาตรการในการลงโทษความผิดฐานขับขี่ระหว่างเมาสุราตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก.* วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. หน้า 12.

¹⁹ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2559). มาตรา 67.

²⁰ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2559). มาตรา 152.

2.1.4 ประเภทของผู้กระทำความผิดตามกฎหมายจราจร

ผู้กระทำความผิดกฎหมายจราจร อาจแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ ผู้ใช้รถและคนเดินเท้า²¹

1) ผู้กระทำความผิดในส่วนของผู้ใช้รถ ผู้กระทำความผิดในส่วนนี้อาจแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มคือ

(1) กลุ่มผู้ขับขี่ที่มีฝีมืออาชีพในการขับรถ แต่ต้องขับรถเพราะมีความจำเป็นจะต้องเดินทางหรือประกอบธุรกิจ

(2) กลุ่มผู้ขับขี่ที่มีอาชีพในการขับรถ เช่น คนขับรถรับจ้างสาธารณะ คนขับรถจ้างสาธารณะ คนขับรถโดยสารประจำทาง หรือคนขับรถบรรทุกรับจ้าง เป็นต้น

2) ผู้กระทำความผิดในส่วนของคนเดินเท้า เช่น การไม่เดินบนทางเท้าหรือไหล่ทางในทางที่มีทางเท้าหรือไหล่ทาง การขายของในทางเดินรถ การขี่ จูงหรือไล่ต้อนสัตว์ไปบนทางในลักษณะที่เป็นการกีดขวางการจราจร เป็นต้น

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษและวัตถุประสงค์ของการลงโทษผู้กระทำความผิดฐานเมาแล้วขับ

2.2.1 วัตถุประสงค์ของการลงโทษตามกฎหมายอาญา²²

1) เพื่อการแก้แค้นวัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อการแก้แค้นผู้กระทำความผิดมีวัตถุประสงค์เพื่อไม่ให้อาชญากรรมเกิดขึ้น โดยทั่วไปการลงโทษในสมัยโบราณจะมีลักษณะการแก้แค้น ซึ่งถือเป็นการตอบแทนต่อผู้กระทำความผิด วิธีการนี้ไม่มีข้อกำหนดหรือกฎเกณฑ์แน่นอนขึ้นอยู่กับความพอใจเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อหรือญาติพี่น้องของเหยื่อจะใช้วิธีการตอบแทน โดยการแก้แค้น ซึ่งปรากฏว่าการลงโทษ นั้นค่อนข้างรุนแรงและเกินขอบเขตมีความทารุณ โหดร้ายปราศจากมนุษยธรรม ต่อมาจึงได้มีการกำหนดโทษตอบแทนผู้กระทำความผิด โดยขึ้นอยู่กับ ความหนักเบาของการกระทำความผิด ซึ่งเป็นกฎที่ใช้ในสมัยโบราณ อันได้แก่ “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน”

2) เพื่อการยับยั้งการลงโทษผู้กระทำความผิดโดยทั่วไปมีวัตถุประสงค์เพื่อการระงับยับยั้งมิให้เกิดการกระทำความผิดเช่นนั้นอีกเพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเจ็ดหลาย และเป็นตัวอย่างเพื่อมิให้ผู้อื่นกระทำความผิดเช่น การลงโทษประหารชีวิต การจำคุก

3) เพื่อตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคมวัตถุประสงค์ของการลงโทษโดยวิธีการประหารชีวิต จำคุก กักขัง ถือเป็นการตัดบุคคลเหล่านี้ออกจากสังคม ที่เห็นได้ชัดเจนได้แก่โทษประหารชีวิต และโดยทางอ้อมในการจำคุก กักขังอาจกล่าวได้ว่าเป็นการตัดบุคคลผู้กระทำความผิด

²¹ สุทธิชัย คำพานิช. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 18. หน้า 13.

²² แสวง บุญเฉลิมวิภาส. (2551). *หลักกฎหมายอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 121.

ออกไปเพราะคนต่างๆ ไปจะไม่สมาคมด้วยในที่สุด โดยถือว่าผู้กระทำความผิดเป็นภัยต่อสังคม และเพื่อการป้องกันสังคมให้ปลอดภัย จากอาชญากรรม จึงจำเป็นต้องกำหนดโทษเหล่านี้ไว้

4) เพื่อการฟื้นฟูแก้ไขมนุษยชนเห็นคุณค่าแห่งการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข ประกอบด้วยศีลธรรมจรรยาดีงามและการมีมนุษยธรรม การลงโทษในแนวใหม่จึงมุ่งไปสู่การแก้ไขอบรมนิสัยของผู้ที่ถูกลงโทษเพื่อให้กลับเป็นคนดี มิใช่ใช้วิธีการลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อการแก้แค้นเหมือนสมัยก่อน ซึ่งปัจจุบันเห็นได้ว่าการลงโทษเพื่อแก้แค้นไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมในทางตรงกันข้าม กลับกลายเป็นโทษอาจจะทำให้ผู้กระทำความผิดมีความประพฤติกว้างไกลไปในทางที่ไม่ดียิ่งขึ้น

สำหรับผู้ที่กระทำความผิดตามที่กฎหมายจราจรกำหนดนั้น ในกฎหมายจราจรมักจะกำหนดโทษไว้เป็นโทษปรับ หรือจำคุก หรือทั้งจำทั้งปรับ สำหรับโทษปรับนั้น เป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรพบการกระทำความผิด และจับกุมผู้กระทำความผิดไว้ และได้มีการออกไปสั่งเจ้าพนักงานจราจรให้แก่ผู้กระทำความผิดหรือผู้ที่ถูกจับกุม ผู้กระทำความผิดหรือผู้ที่ถูกจับกุมจะต้องชำระค่าปรับตามที่กฎหมายกำหนด

ข้อดีของโทษปรับคือ โทษปรับนั้นผู้กระทำความผิดจะต้องชำระเงินค่าปรับให้แก่รัฐซึ่งเป็นผลประโยชน์แก่รัฐอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นโทษที่ใช้กันมาก นอกจากประโยชน์ในด้านนี้แล้ว ยังมีประโยชน์อย่างอื่นอีก คือ ถ้าไม่ปรับและใช้วิธีการจำคุกแก่ผู้กระทำความผิดแล้ว รัฐก็จะต้องมีภาระเลี้ยงดูผู้กระทำความผิดตลอดเวลาที่ถูกจำคุก ในระหว่างถูกจำคุกนั้นก็จะมีค่าเสียได้จากอาชีพปกติและเมื่อออกจากเรือนจำแล้วก็ยากที่จะดำเนินอาชีพเดิมต่อไปได้ทำให้ครอบครัวได้รับความลำบากมากขึ้น และถ้าใช้โทษจำคุกบ่อยเกินไป เรือนจำต่างๆ ก็จะแออัด จิตใจและความประพฤตินักโทษก็จะทำให้กลับเป็นคนดีได้ยากยิ่งขึ้น ประการสำคัญที่สุดคือ การโทษจำคุกเป็นโทษที่กระทบกระเทือนจิตใจของผู้กระทำความผิดเป็นอย่างมาก และยิ่งถ้าได้ไปมีการติดต่อสมาคมหรือรับอิทธิพลอันเลวร้ายจากคนที่ต้องโทษจำคุกอยู่ในเรือนจำด้วยกัน ก็อาจจะทำให้คนที่เพิ่งเคยผิดพลาดครั้งแรก กลายเป็นคนที่มีจิตใจชั่วร้าย และกระทำผิดต่อไปได้ นอกจากนี้ การต้องโทษจำคุก ทำให้สังคมรังเกียจเมื่อพ้นโทษออกมาแล้ว ใครๆ ก็จะมองไปในแง่ที่ว่าเป็นคนที่เคยติดคุกมาก่อน ไม่อาจจะทำงานร่วมกับใครได้ เป็นต้น

ข้อเสียของโทษปรับ คือ การปรับไม่ได้ช่วยให้ผู้กระทำความผิดดีขึ้นแต่ประการใด เพราะเขาไม่ได้รับการแก้ไขในด้านความประพฤติ หรือจิตใจแต่อย่างใดเลย เมื่อเสียค่าปรับแล้วก็ไปอันเสรีจสันไปและ อาจจะไปกระทำความผิดขึ้นใหม่ได้ นอกจากนี้โทษปรับยังสร้างผลที่เลื่อมล้ำในระหว่างผู้กระทำความผิดอีกด้วย กล่าวคือ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นคนมีฐานะ การที่กฎหมายกำหนดให้ปรับไม่เกิน 10,000 บาท ซึ่งเป็นความผิดลหุโทษนั้น ผู้ที่มีฐานะพอที่จะ

จ่ายค่าปรับ ได้ก็จะไม่รู้สึกอะไรเลย แต่สำหรับคนยากจนที่ไม่มีเงินจ่ายค่าปรับก็กลับจะต้องถูกดำเนินกรอย่างอื่นแทน กล่าวคือ การกักขังแทนค่าปรับ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 30 บัญญัติว่า “ในการกักขังแทนค่าปรับ ให้ถืออัตราห้าร้อยบาทต่อหนึ่งวัน และไม่ว่าในกรณีความผิดกระทงเดียวหรือหลายกระทง ห้ามกักขังเกินกำหนดหนึ่งปี เว้นแต่ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้ปรับตั้งแต่สองแสนบาทขึ้นไป ศาลจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับเป็นระยะเวลาเกินกว่าหนึ่งปีแต่ไม่เกินสองปีก็ได้”

ในการคำนวณระยะเวลานั้นให้นับวันเริ่มกักขังแทนค่าปรับ รวมเข้าด้วยและให้นับเป็นหนึ่งวันเต็มโดยไม่ต้องคำนึงถึงจำนวนชั่วโมง

ในกรณีที่ผู้ต้องโทษปรับถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษา ให้หักจำนวนวันที่ถูกคุมขังนั้นออกจากจำนวนเงินค่าปรับ โดยถืออัตราห้าร้อยบาทต่อหนึ่งวัน เว้นแต่ผู้ต้องหาต้องคำพิพากษาให้ลงโทษทั้งจำคุกและปรับ ในกรณีเช่นว่านี้ถ้าจะต้องหักจำนวนวันที่ถูกคุมขังออกจากเวลาจำคุกตามมาตรา 20 ก็ให้หักออกเสียก่อนเหลือเท่าใดจึงให้หักออกจากเงินค่าปรับ

เมื่อผู้ต้องโทษปรับถูกกักขังแทนค่าปรับครบกำหนดแล้วให้ปล่อยตัวในวันถัดจากวันที่ครบกำหนด ถ้านำเงินค่าปรับมาชำระครบแล้ว ให้ปล่อยตัวไปทันที” เป็นต้น

ประเทศไทยมีแนวความคิดเกี่ยวกับการกำหนดโทษและวัตถุประสงค์ของการลงโทษ ผู้กระทำความผิดฐานขับรถขณะมีเมาสุรามิ 2 แนวคิด กล่าวคือ

แนวคิดที่ 1 เห็นว่าความผิดฐานนี้เป็นอาชญากรรมชนิดหนึ่งและมีลักษณะที่มีความรุนแรงแฝงอยู่ภายใน ซึ่งอาจที่จะแสดงออกอย่างรุนแรงได้หากอยู่ในเวลาและโอกาสรวมทั้งสถานที่ที่ต้องตรงกัน ผู้ดื่มสุราและขับรถจึงมีลักษณะของการ “บรรทุกระเบิดเวลา” ไว้กับตัวเอง ซึ่งอาจจะเกิดกับผู้ใดก็ได้ ดังนั้นการกำหนดโทษจึงจำเป็นต้องกำหนดให้เหมาะสมกับความรุนแรง โดยเฉพาะในส่วนของมาตรการลงโทษนั้นสมควรที่ศาลจะต้องลงโทษในอัตราที่หนักขึ้น กล่าวคือควรลงโทษในลักษณะของการกักขัง อันจะทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับความเจ็บปวดทรมานร่างกายและจิตใจในระยะสั้น มีผลสะท้อนต่อสังคม และตัดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดอีก อันเป็นจุดมุ่งหมายของทฤษฎีการลงโทษที่เป็นไปเพื่อเป็นการป้องกัน (Preventive Theory) ทฤษฎีนี้บางกรณีเรียกว่า ทฤษฎีป้องปรามหรือข่มขู่ยับยั้ง (Deterance) เป็นทฤษฎีที่มีแนวคิดว่า ความเสียหายที่เกิดจากการกระทำผิดนั้นไม่สามารถเยียวยาได้ การลงโทษจึงเป็นไปเพื่อการป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยลงโทษเพื่อข่มขู่ให้ผู้กระทำความผิดและบุคคลทั่วไปในสังคมเกิดความเกรงกลัว หรือสร้างนิสัยหรือสอนศีลธรรมแก่ประชาชน²³ การลงโทษปรับ

²³ คล บุนนาค. (2554). ทางเลือกในการลงโทษจำเลยในคดีอาญา: มาตรการลงโทษระดับกลาง. *วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์*, 19 (2), หน้า 17

ซึ่งเป็นการสร้างความเจ็บปวดให้กับผู้กระทำความผิดด้วยการชดใช้ทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด เพื่อเยียวยาแก่สังคมยังไม่มีที่เหมาะสม เพราะไม่สามารถสร้างความเจ็บปวดได้จริงหรือสามารถ วัดปริมาณผลสำเร็จของการลงโทษได้ยาก อีกทั้งไม่มีความเสมอภาคในการได้รับโทษอย่างแท้จริง เพราะผู้กระทำความผิดจะมีฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน

ผู้สนับสนุนแนวคิดนี้เชื่อว่าการลงโทษด้วยมาตรการกักขังอันเป็นการจำกัดเสรีภาพระยะสั้นของผู้กระทำความผิด ทำให้ผู้กระทำความผิดได้มีเวลาสงบนิ่งเพื่อตระหนักในสิ่งที่ตนเอง กระทำ และไม่เป็นการตัดโอกาสหรือทำลายชื่อเสียงจนทำให้ผู้กระทำความผิดไม่สามารถกลับคืนสู่ สังคมได้ น่าจะเป็นแนวทางการลงโทษผู้กระทำความผิดที่เหมาะสมกว่าที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน นอกจากนี้แล้วกลุ่มนี้ยังคิดอีกว่ามาตรการหรือวิธีการในการคุมประพฤติที่เจ้าหน้าที่ได้ใช้อยู่ใน ปัจจุบันนี้ ยังไม่สามารถที่จะกระทำให้สังคมได้รับประโยชน์ที่สามารถประเมินได้อย่างเป็น รูปธรรมได้ชัดเจนว่า ผู้กระทำความผิดจะไม่หวนคืนกลับมากระทำความผิดอีก รวมทั้งยังไม่มีผล สะท้อนอย่างรุนแรงต่อสังคมในเชิงหลักการของการปฏิบัติ เพื่อป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดรายใหม่ เข้ามากระทำความผิด

ผู้ที่มิชอบพาทำในการเสนอแนวคิดนี้จะเป็นองค์กรภาคเอกชนที่มีภารกิจในการรณรงค์ ยุติปัญหาคดีเมาแล้วขับ ซึ่งประกอบด้วยมูลนิธิเมาไม่ขับ และกลุ่มนักกฎหมายสาขาต่างๆ รวมทั้ง ผู้พิพากษาส่วนที่เห็นด้วยกับการดำเนินการของมูลนิธิเมาไม่ขับทั้งนี้ ผู้ที่เห็นด้วยกับแนวคิดกระแสนี้ จะมีความเชื่อว่า การลดทอนซึ่งปัญหาของการกระทำความผิดฐานขับขี่ยานพาหนะขณะมีเมาสุรา ลงได้นั้น สามารถที่จะแก้ไขปัญหานี้อย่างแท้จริงก็โดยมุ่งแก้ไขที่ปริมณฑลของการบังคับใช้กฎหมาย (Law enforcement) เท่านั้น และเนื่องจากว่า การดื่มสุราเป็นเหตุสำคัญในการกระทำความผิด การแก้ไขปัญหาก็สมควรจึงจำเป็นต้องพิจารณาที่การดำเนินการทางกฎหมายด้วยมาตรการที่ มากยิ่งขึ้นกับการจำหน่ายสุราทั้งในเรื่องของสถานที่ เวลา และอายุของผู้ดื่มอีกด้วย

แนวคิดที่ 2 เห็นว่า การดื่มสุราถือเป็นเรื่องปกติของคนไทยและไม่มีความผิดตามกฎหมาย แต่การขับรถในขณะมีเมาสุราถือเป็นความผิดเพราะกฎหมายกำหนดให้เป็นความผิด (Mala Prohibita) ด้วยเหตุนี้ การกระทำความผิดตามกฎหมายจราจรแม้จะเป็นความรับผิดชอบที่มีโทษ ทางอาญา (penal sanction) ก็ไม่ควรถือว่าผู้กระทำความผิดได้กระทำอาชญากรรม เพราะกฎหมายจราจร เป็นกฎหมายที่มุ่งในการดูแลรักษาความสงบและเป็นระเบียบเรียบร้อยในการจราจร การกำหนดให้ การขับรถขณะมีเมาสุราเป็นโทษทางอาญาก็เพื่อมาตรการที่มีผลในเชิงบังคับที่เข้มงวดขึ้นในเรื่อง การจราจรเท่านั้นผู้ที่อยู่ในแนวคิดนี้เห็นว่าการดื่มสุราหรือการทำให้ตนเองมีเมาสุราแล้วไปกระทำ ความผิดไม่ถือว่าการดื่มสุราเป็นขั้นตอนหนึ่งในการกระทำความผิด หรือเป็นความผิดในตัวเอง อันถือเป็นฐานความผิดหนึ่ง ดังเช่นประเทศที่ยึดถือหลักกฎหมายแบบคอมมอนลอว์ (common law)

เช่น สหราชอาณาจักรยึดถืออยู่ นอกจากนี้แล้วการขบขันยานพาหนะก็มิใช่เป็นการต้องห้าม (นอกเหนือไปจากการห้ามในเรื่องคุณสมบัติของผู้ขับขี่และคุณลักษณะของรถ) การที่กฎหมายกำหนดให้การขบขันยานพาหนะขณะมีนเมาสุราเป็นความผิด จึงมิใช่ด้วยเหตุที่ผู้ขับขี่มีเจตนาชั่วร้าย (mensrea) กฎหมายจึงมุ่งหมายที่จะลงโทษการกระทำที่จะทำให้สังคมถูกละเมิด ไม่มีความสงบเรียบร้อยและไม่มีความปลอดภัยในชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของสมาชิกในสังคม การกระทำ ความผิดสำเร็จก็เนื่องมาจากผู้ขับขี่อยู่ภายใต้อิทธิพลของสารพิษแอลกอฮอล์ที่เข้าสู่ร่างกาย และทำลายระบบการควบคุมตนเองตามปกติของมนุษย์มาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดจึงสมควรที่จะพิจารณาข้อเท็จจริงและด้วยวิธีการที่ไม่ถือว่าผู้กระทำความผิดเป็นอาชญากร ควรใช้ฐานคิด เช่นเดียวกับการกระทำโดยประมาทซึ่งจะเปิดโอกาสให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการลงโทษ ผู้กระทำความผิดได้มากยิ่งขึ้นผู้ที่เห็นด้วยกับมาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดตามกระแสความคิดนี้ทั้งหมดจึงมีความเห็นในลักษณะที่เหมือนกัน คือ ใช้มาตรการลงโทษปรับ (ลงโทษทางทรัพย์สิน) อันเป็นแนวความคิดทางแพ่งเพื่อเยียวยาความเสียหายแก่สังคมเป็นหลัก หลีกเลี่ยงการจำคุกระยะสั้น รวมทั้งการกักขัง โดยที่ผู้เห็นด้วยบางส่วนก็เห็นควรให้ใช้มาตรการคุมประพฤติมาเสริม เพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้สำนึกด้วยการทำงานชดใช้สังคม ทั้งนี้เว้นแต่จะเป็นกรณีของการกระทำ ความผิดที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของผู้อื่นอย่างร้ายแรง การลงโทษ ด้วยการกักขังย่อมไม่สอดคล้องกับประโยชน์ที่สังคมจะได้รับ แต่หากผู้กระทำความผิดที่ฝ่าฝืน กฎเกณฑ์ของสังคมสำนึกได้และยินยอมที่จะทำงานรับใช้สังคมทดแทน ก็สามารถเยียวยาความเสียหายของสังคมได้ทั้งสองแนวความคิดดังกล่าวข้างต้น มีความเห็นที่เหมือนกันอยู่ 3 ประการ คือ

ประการแรก ในเรื่องของการยอมรับว่าความผิดฐานขบขันขณะมีนเมาสุราเป็นความผิดที่สังคมจำเป็นต้องเอาจริงเอาจังในการบังคับใช้กฎหมาย และมุ่งลงโทษโดยไม่คำนึงถึงการแก้แค้น (Retribution) แต่เน้นที่การป้องกันการกระทำความผิดซ้ำทั้งโดยผู้กระทำความผิดนั้นๆ และโดยสมาชิกคนอื่นของสังคม

ประการที่สอง เห็นว่าโทษที่กำหนดในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 160 ตรี²⁴ บัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 43 (2) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับและให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้นมีกำหนดไม่น้อยกว่าหกเดือนหรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปีและปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาทและให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้นมีกำหนดไม่น้อยกว่าหนึ่งปีหรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

²⁴ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2559). มาตรา 160 ตรี.

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัสผู้กระทำความผิด ระวังโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงหกปีและปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสองหมื่นบาทและให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้นมีกำหนดไม่น้อยกว่าสองปีหรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายผู้กระทำความผิด ระวังโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบปีและปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสองแสนบาทและให้ศาลสั่งเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่”

ซึ่งเห็นว่าโทษที่กำหนดมีความเหมาะสมแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีของโทษปรับเพราะถือว่าเป็นจำนวนที่สูงพอสมควรและมากเพียงพอต่อการที่สังคมจะมีความหวาดกลัวหากตนเองจะต้องได้รับ เมื่อตกเป็นผู้กระทำความผิดแนวความคิดนี้ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาของไทยให้ความสำคัญกับการลงโทษผู้กระทำความผิดเป็นอย่างมาก เนื่องจากศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา ซึ่งถือว่าเป็นศาลสูงเห็นว่าเป็นการลงโทษที่เหมาะสมกว่าการที่จะจำกัดอิสรภาพด้วยการจำคุกระยะสั้น หรือทำการกักขัง ซึ่งอาจจะทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับความเสื่อมเสียประวัติหรือมีภาระที่ต้องรับผิดชอบเกินกว่าความผิดที่กระทำ เฉพาะอย่างยิ่งกรณีขับรถขณะเมาสุราโดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้ใด นอกจากนี้แล้วอีกเหตุผลหนึ่งก็คือศาลอุทธรณ์อาจจะคิดว่า การลงโทษหนักไม่จำเป็นอีกต่อไปเพราะคดีที่ขึ้นสู่ศาลอุทธรณ์นั้นไม่อยู่ในกระแสของสังคมแล้ว การลงโทษจึงมีผลต่อผู้ต้องคำพิพากษาเท่านั้น สังคมไม่ได้ประโชนอันใด แตกต่างไปจากการตัดสินคดีของศาลชั้นต้นซึ่งสมควรที่จะต้องตัดสินให้แรง เพราะอยู่ในกระแสความรู้หรือเป็นที่สนใจของสังคมอยู่ อย่งไรก็ตาม ยังมีปัญหาที่ต้องพิจารณาว่า การลงโทษทางทรัพย์สินนั้น สามารถสร้างความเจ็บปวดให้กับผู้กระทำความผิดได้จริงหรือไม่เฉพาะกรณีของผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ²⁵ คดียอมสามารถจ่ายค่าปรับโดยไม่ลำบาก อีกทั้งยังสามารถอาศัยกระบวนการยุติธรรมในการอุทธรณ์คำพิพากษาได้เสมอแม้ว่าจะต้องโทษโดยศาลชั้นต้นที่รุนแรงก็ตาม เพราะคนเหล่านี้จะรู้ว่ากระบวนการยุติธรรมในระดับที่สูงขึ้นมีแนวโน้มที่จะลงโทษเบาว่าศาลชั้นต้น นอกจากนี้แล้ว อาจเป็นไปได้ว่าผู้พิพากษาที่อาวุโสมากอาจจะให้ความสนใจกับกรรมมามาก ความเมตตากรุณาจึงเป็นมูลเหตุจูงใจให้ทำการลงโทษที่รุนแรงน้อยกว่าที่ศาลชั้นต้นลงโทษ จนมีลักษณะที่ห่างไกลจากความเรียกร้องต้องการของสังคมมากยิ่งขึ้น

หมายเหตุ คำพิพากษาของศาลหลายแห่ง โดยเฉพาะศาลอุทธรณ์จะเน้นที่มาตรการลงโทษทางทรัพย์สิน และทำการปรับเป็นจำนวนที่สูงพอสมควร โดยเฉพาะกรณีของผู้ขับรถจักรยานยนต์ ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นเหตุจากการเมาแล้วขับโดยก่อให้เกิดความเสียหายแก่ร่างกาย ชีวิตหรือทรัพย์สินของผู้อื่นหรือไม่ก็ตาม

²⁵ ความเห็นของผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์คนหนึ่ง ในการประชุมผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ในภาค 1 เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2553.

ประการที่สาม ในการบังคับใช้กฎหมายนั้น ต้องเน้นที่การป้องกันหรือจำกัดการกระทำ ความผิดล่วงหน้า ด้วยมาตรการทางปกครอง เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องตั้งด่านตรวจที่ถี่กระชั้นขึ้น ไม่จำกัดอยู่เฉพาะเทศกาลและต้องกำหนดสถานที่ที่ใกล้ชิดกับแหล่งจำหน่ายสุราหรือสถานบันเทิง อันเป็นการแสวงหาพยานหลักฐานที่ใกล้ชิดระหว่างสถานที่กระทำความผิดกับการกระทำความผิด อย่างไรก็ตาม กระแสความคิดแรกซึ่งเป็นกระแสความคิดของผู้มีบทบาทเชิงก้าวหน้า (active) ในการบังคับใช้กฎหมายความผิดฐานนี้ ได้เสนอแนวคิดโดยยึดถือเอาประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของตนมาเป็นแนวทางความคิด โดยเชื่อว่าหากองค์กรในกระบวนการยุติธรรมทั้งหมด รวมทั้งศาลด้วยให้ความสำคัญกับกรณีปัญหาการกระทำความผิดฐานนี้ด้วยการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง และศาลทำการลงโทษอย่างเด็ดขาดด้วยมาตรการที่รุนแรงขึ้นด้วยการกักขัง จะทำให้สังคมมีความตื่นและตระหนักในภัยที่ตนเองจะได้รับหากเป็นผู้กระทำความผิด และตัดขาดในทาง ความเชื่อมโยงทางความคิดระหว่างความต้องการเสพสุรากับการที่จะต้องเป็นผู้จับขังยานพาหนะ ด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะมีผลในการตัดโอกาสในการที่จะกระทำความผิดได้มากยิ่งขึ้น การมุ่งรักษาใจของสังคมตามอาการ (Social Ill Treatment) หรือการมุ่งแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด เป็นสำคัญ²⁶ จะทำให้บทบาทของกฎหมายและศาลไม่มีลักษณะเชิงก้าวหน้า แต่มีลักษณะเป็นการ ตั้งรับ (Passive) กับปัญหาหรือปัญหาเกิดแล้วแก้ไขเป็นรายกรณีไป การลงโทษด้วยแนวคิดเช่นนี้ จึงมิใช่เป็นการให้วัคซีน (vaccine) เพื่อคุ้มกันสังคม ซึ่งจะมุ่งที่การกำหนดให้สังคมเป็นเป้าหมาย ของการดำเนินกระบวนการยุติธรรมในแต่ละคราว เพราะถือว่าการเจ็บป่วยของคนไข้แต่ละราย เป็นเพียงอาการหรือข้อบกพร่องของสังคมที่ปฏิเสธไม่ได้ว่าจะต้องรักษาหากแต่ยาหรือวิธีการรักษา จะต้องบรรลุที่การสร้างภูมิคุ้มกันให้กับสังคมด้วย มิใช่ทำให้ผู้ป่วยหายจากอาการเท่านั้น นอกจากนี้ แล้วผู้ที่เห็นด้วยกับกระแสความคิดประการแรก ยังมีความเห็นเพิ่มเติมอีกว่าแนวความคิดกระแสที่ สองนั้นไม่สามารถทำให้กฎหมายได้ทำหน้าที่ที่ครบถ้วนสมบูรณ์ในสังคมในประการที่ว่า เป็น วิศวกรสังคมหรือการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (social engineering หรือ social change) การรักษาอาการไข้ เนื่องจากการเจ็บป่วยด้วยโรคละเมิดต่อข้อกำหนดของสังคมเช่นนี้ จึงได้แต่เพียงเพื่อให้หน้าที่ของ กฎหมายสามารถทำหน้าที่ในเรื่องของควบคุมสังคมและระงับข้อขัดแย้งเท่านั้น เหตุนี้ผู้พิพากษาที่มี ความเชื่อมั่นต่อการให้ความยุติธรรมและเห็นถึงภัยร้ายแรงของเหตุที่จะเกิดจากการกระทำความผิด ฐานขับรถขณะเมาแล้วสุรา มีความจำเป็นที่จะต้องมีความกล้าที่จะต้องได้รับความเจ็บปวดจากการ ตัดสินของคนที่อาจถูกกลับหรือปฏิเสธโดยศาลสูง อันจะทำให้ถูกพิจารณาว่า ทำการพิจารณา พิพากษาที่ไม่มีมาตรฐานและอาจทำให้มีผลต่อความก้าวหน้าได้ ขณะที่ผู้พิพากษาอีกท่านหนึ่งซึ่งมี ความเห็นว่าจะต้องกล้าลงโทษแม้ว่าจะขัดกับแนวบรรทัดฐานของศาลสูงก็ตาม แต่ก็เชื่อมั่นว่า

²⁶ ความเห็นของผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์คนหนึ่ง ในการประชุมผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ในภาค 1 เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2553.

ระบบของตุลาการไม่อาจจะกลั่นแกล้ง ด้วยเหตุผลส่วนตัวได้ ความเห็นที่แตกต่างในเรื่องของการใช้ดุลพินิจไม่เป็นเหตุขัดขวางการเลื่อนชั้นราชการของผู้พิพากษา เหตุนี้ เมื่อพิจารณาจากสถิติคดีของศาลยุติธรรมแห่งหนึ่งในเขต 2 ซึ่งปรากฏว่าปริมาณคดีที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดฐานนี้ ในปี พ.ศ. 2552 เกิดจากการกระทำความผิดของผู้กระทำผิด “รายใหม่” แทบทั้งสิ้น ผู้พิพากษาบางท่านจึงมีความเห็นว่า มาตรการในการลงโทษที่ศาลได้กระทำไป (ปรับหรือโทษจำคุกเปลี่ยนเป็นรอการลงโทษ รวมทั้งบางรายใช้มาตรการคุมประพฤติด้วยนั้น) มีสภาพบังคับที่รุนแรงพอที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัวไม่กระทำความผิดขึ้นอีกแต่หากพิจารณาอีกด้านหนึ่ง (โดยเฉพาะกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในศาลแห่งหนึ่งในภาค 1 ซึ่งหลังจากที่เปลี่ยนแนวในการลงโทษจากเดิมที่มีการสั่งกักขัง มาเป็นการปรับและ/หรือคุมประพฤติด้วยใน ความเห็นของผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ทั้งสองท่านที่เข้าร่วมประชุมผู้พิพากษาศาลยุติธรรมในภาค 1 วันที่ 7 ตุลาคม 2553 ความเห็นของผู้พิพากษาศาลอาญาท่านหนึ่ง ที่เข้าร่วมประชุมผู้พิพากษาศาลยุติธรรมในภาค 1 ในวันที่ 7 ตุลาคม 2553 ลักษณะที่เบาลงในความรู้สึกของคนทั่วไป) ก็อาจจะเห็นได้ว่า มีผู้กระทำความผิดหน้าใหม่หรือรายใหม่เข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรมของศาลทั้งสองแห่งนี้เป็นปริมาณที่มากอยู่นอกเหนือไปจากปัจจัยนำเข้า (input) ด้านอื่นๆ ที่ก่อให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังมากยิ่งขึ้น อาทิเช่น การตรวจจับที่มากยิ่งขึ้น หรือการนำผู้ต้องหาส่งฟ้องที่มากยิ่งขึ้นด้วยข้อหาที่ครบถ้วนสมบูรณ์ขึ้น ฯลฯ แล้วกรณีนี้อาจเป็นการสะท้อนให้เห็นข้อจำกัดของมาตรการลงโทษในลักษณะเป็นมาตรการที่มีผลในทำนองแคบมุ่งแต่เฉพาะตัวผู้กระทำความผิดเท่านั้น อันเป็นไปตามแนวคิดหรือทฤษฎีในการลงโทษแบบฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (Rehabilitation) ที่มุ่งที่การแก้ไขเปลี่ยนแปลงผู้กระทำความผิดเป็นสิ่งสำคัญ (Reformative Theory) ได้หรือไม่ เพราะการเข้ามาเป็นผู้ต้องหารายใหม่ ย่อมเป็นการแสดงผลสะท้อนต่อสังคมในคำตัดสินของศาลยังอยู่ในปริมาณที่น้อยได้หรือไม่ถ้าข้อสันนิษฐานนี้เป็นความจริง อาจมีความเหมาะสมที่จะตั้งคำถามว่า จะทำให้มาตรการลงโทษของศาลหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือจะทำให้คำพิพากษาของศาลที่มุ่งแก้ไขเปลี่ยนแปลงตัวผู้กระทำความผิดเป็นสิ่งสำคัญ สามารถมีผลสะท้อนต่อสังคมในเชิงป้องกันที่มากยิ่งขึ้นได้อย่างไร เราจะมีวิถีทางอย่างเป็นทางการใดที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดและสามารถก่อผลสะท้อนต่อสังคมได้เพราะเราจะปฏิเสธไม่ได้ว่าแม้ว่าเราจะมุ่งที่การปกป้องสังคมจากการกระทำละเมิดของผู้กระทำความผิด แต่กระบวนการยุติธรรมก็ต้องลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างเป็นธรรมเมื่อเปรียบเทียบกับกระทำของเขา เราจะกำหนดให้กระบวนการยุติธรรมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นตอนของศาลเป็น “ต้นธาร” ที่สามารถแก้ไขปัญหาจากระดับชั้นหรือขั้นตอนของตนเองได้หรือไม่ขณะที่กระแสแนวคิดที่สองเป็นแนวคิดเชิงตั้งรับ (passive) แต่ถือเป็นกระแสหลักและส่วนใหญ่ของผู้ที่อยู่ในกระแสแนวคิดนี้จะเป็นผู้กำหนดระดับและขั้นของการลงโทษในขณะนี้กลับเห็นว่า หลักประการ

สำคัญของความรับผิดชอบทางอาญาคือผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนา ซึ่งแม้ว่าผู้กระทำความผิดฐานนี้จะไม่สามารถอ้างความผิดเป็นเหตุยกเว้นความรับผิดชอบได้ก็ตาม (ดูประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 66) แต่การกระทำความผิดภายใต้อิทธิพลของแอลกอฮอล์นั้น ปัจจัยด้านแอลกอฮอล์ถือเป็นเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดการกระทำความผิด มิใช่ด้วยเจตนาชั่วร้ายในตัวเองที่ต้องการละเมิดกฎหมายของบ้านเมือง ยกเว้นผู้ที่กระทำความผิดฐานนี้ถือเป็นอาชญากรรม ดังนั้นการแก้ไขปัญหาคriminality นี้จึงต้องพิจารณาแก้ไขในเรื่องของการมีเสรีภาพที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการบังคับใช้กฎหมายเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดฐานขับรถขณะมึนเมาสุรา จะต้องไม่ยึดถือเอาศาลเป็น “ต้นธาร” ในการแก้ไขปัญห เพราะเหตุที่การลงโทษจะเป็นไปเพื่อแก้ไขพื้นผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญนั่นเอง โดยสังคมจะได้รับผลทางอ้อมศาลจึงเป็น “ปลายธาร” ที่จะต้องร่วมในกระบวนการของปัญหาที่เกิดขึ้น

ประเทศไทยกำหนดบทลงโทษผู้ขับรถขณะมึนเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น โดยมีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งพักหรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ จะเห็นได้ว่าโทษที่ลงโทษในกรณีเมาแล้วขับดังกล่าวเป็นสูงที่มีอัตราค่อนข้างสูงทางปฏิบัติผู้ขับขี่จำนวนมากจึงมักปฏิเสธการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ เพราะโทษทางอาญาจะสามารถลงโทษผู้กระทำต่อเมื่อมีพยานหลักฐานมาพิสูจน์ในระดับปราศจากข้อสงสัย (Beyond Reasonable Doubt) การปฏิบัติการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์จึงทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถแสวงหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความผิดดังกล่าวได้ ดังนั้น ปัจจุบันนอกจากการขับรถขณะมึนเมาสุราเป็นความผิดและมีบทลงโทษแล้ว พระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2557 มีกำหนดมาตรการเพิ่มเติม หากมีการฝ่าฝืนกรณีผู้ขับขี่ปฏิเสธที่จะให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงานในการทดสอบ ให้สันนิษฐานว่ามีเหตุอันควรเชื่อว่าเมาไว้ก่อน และมีบทลงโทษเท่ากับกรณีเมาแล้วขับตามมาตรา 142 ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงเจตนาของผู้กระทำ ในกรณีเมาแล้วขับอาจมองได้ว่าผู้กระทำไม่มีเจตนา แต่ในการปฏิบัติการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์เห็นว่าผู้ขับขี่มีเจตนาในการขัดคำสั่งเจ้าพนักงานและปกปิดการกระทำความผิดของตนเพื่อหลีกเลี่ยงบทลงโทษทางกฎหมาย ดังนั้น เห็นว่าการปฏิเสธการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์เป็นอาชญากรรมที่รุนแรงกว่าจึงควรมีบทลงโทษที่รุนแรงมากกว่า

2.2.2 มาตรการในการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา²⁷

1) โทษที่กระทบต่อชีวิตของผู้กระทำความผิดโทษประเภทนี้ได้แก่ การประหารชีวิต ผู้กระทำความผิดซึ่งจะใช้เฉพาะการกระทำความผิดที่รุนแรงมากหรือที่มีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีงามของประชาชนอย่างมากเป็นวิธีการลงโทษที่อยู่ในกลุ่มของการจำกัดออกไปจากสังคมอย่างถาวรโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนและการข่มขู่ยับยั้งไม่ให้ผู้อื่นกระทำความผิด รวมทั้งเป็นการคุ้มครองสังคมโดยตัดโอกาสไม่ให้กระทำความผิดที่ร้ายแรงและความผิดที่มีความทารุณโหดร้ายแต่อย่างไรก็ตามโทษประหารชีวิตก็มีข้อเสีย เมื่อเกิดการผิดพลาดแล้วไม่มีทางแก้ไขได้ นอกจากนี้ยังขัดต่อหลักมนุษยธรรมด้วยถือว่าได้เป็นการลงโทษเกินกว่าที่สัญญาประชาคมที่ให้ไว้ เนื่องจากโดยทั่วไปแล้วการให้สัญญานั้นไม่มีผู้ใดละเสรีภาพของตนเองเพื่อให้บุคคลอื่นสังหารตน รัฐจึงมีสิทธิที่จะกระทำการดังกล่าวได้

2) โทษที่กระทบต่อเสรีภาพของผู้กระทำความผิด ได้แก่ การจำคุกและการกักขัง เป็นวิธีการลงโทษที่อยู่ในกลุ่มของการตัดตัวผู้กระทำความผิดออกไปจากสังคมเป็นการถาวร เช่น การกำหนดโทษจำคุกสูง หรือตลอดชีวิตหรือเป็นการชั่วคราว เช่น การกำหนดโทษจำคุกโดยมีกำหนดเวลาและการกักขัง เป็นต้น ซึ่งการตัดตัวผู้กระทำความผิดออกจากสังคมในช่วงนี้เป็นการตัดสินใจของผู้กระทำความผิดก่อนที่จะกินคู่สังคม

อย่างไรก็ตาม โทษจำคุกก็มีข้อเสีย เช่น รัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายในการควบคุมดูแลมากที่สุด และยังทำให้ผู้กระทำความผิดปรับตัวเข้ากับสังคมได้ยากตามหลักทฤษฎีการตราหน้า (Labeling Theory) ด้วยเนื่องจากอาจถูกตราหน้าจากสังคมว่าเป็นคนจี้คุก อันจะส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงความเป็นอยู่ต่อไปในสังคมอีกทั้งในระหว่างจำคุกอาจได้รับอิทธิพลหรือพฤติกรรมที่ไม่ดีจากผู้ต้องหาด้วยกัน โทษจำคุกเป็นการนำผู้กระทำความผิดไปควบคุมไว้ในเรือนจำและอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐมักใช้กับความผิดที่ร้ายแรงหรือความผิดที่ฝ่าฝืนศีลธรรมหรือความสงบเรียบร้อยของสังคมอย่างมากในการใช้โทษจำคุกนั้นจึงมีข้อพิจารณากรณีดังนี้

(1) ผู้กระทำความผิดร้ายแรงบางประเภท เช่น ผู้กระทำความผิดที่ก่อภัยอันตรายหรือคุกคามความปลอดภัยต่อชีวิตของผู้อื่น

(2) ผู้กระทำความผิด ซึ่งมีพฤติกรรมหรือการกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อค่านิยมพื้นฐานในสังคมอันควรแก่การประณามอย่างยิ่ง เช่น การทุจริตต่อหน้าที่ราชการหรือการหลงลงมือฉ้อโกงที่ก่อความเสียหายต่อสาธารณชนและเศรษฐกิจของชาติ เป็นต้น

²⁷ คณะกรรมการปรับปรุงกฎหมายเพื่อการพัฒนาประเทศ. (2547). รายงานการศึกษาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษอาญา โดย คณะกรรมการปรับปรุงกฎหมายเพื่อการพัฒนาประเทศ. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.lawreform.go.th>. [2560, 21 มีนาคม].

(3) ผู้กระทำความผิด ซึ่งไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือบทลงโทษที่ศาลได้พิพากษาไว้แล้ว เช่น ผู้กระทำความผิดที่จิตใจไม่ซื่อตรงค่าปรับและชดใช้ค่าเสียหายหรือได้กระทำความผิดเงื่อนไขการคุมประพฤติ

ในส่วนของกรกักขังนั้น การกักขังการเป็นการกักตัวผู้กระทำความผิดไว้ในสถานที่ที่กำหนด เช่น ในบ้านของผู้กระทำความผิดเองมักใช้กับผู้กระทำความผิดสถานเบาปัจจุบันหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกาและเครือรัฐออสเตรเลียได้เปลี่ยนแนวทางการลงโทษจำคุกใหม่โดยใช้เฉพาะความผิดที่ร้ายแรงและนำโทษกักขังมาใช้กับความผิดไม่ร้ายแรงโดยการกักขังผู้กระทำความผิดไว้ในบ้านของตัวเอง (House Arrest) หรือสถานที่ที่กำหนดและติดตั้งอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อป้องกันผู้กระทำความผิดหลบหนีการเปลี่ยนแนวทางการลงโทษนี้ช่วยลดค่าใช้จ่ายของรัฐที่เกี่ยวกับการจำคุกได้เป็นจำนวนมากและป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดไม่ร้ายแรงเข้าไปอยู่ร่วมกับผู้กระทำความผิดร้ายแรง ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดการเรียนรู้พฤติกรรมต่างๆ จากผู้กระทำความผิดร้ายแรงได้

3) โทษที่กระทบต่อการดำรงชีวิตตามปกติของผู้กระทำความผิด โทษประเภทนี้ ได้แก่ การสั่งให้ทำงานเพื่อสังคม (Community Service) ในเรื่องต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้กระทำความผิด โดยไม่มีเจตนาร้ายได้รู้สำนึกในการกระทำของตนเองและหลายจำการลงโทษประเภทนี้มิได้ใช้เฉพาะผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลธรรมดาเท่านั้นแต่ยังใช้กับผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคลด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เช่น การสั่งให้นิติบุคคลที่ปล่อยมลพิษออกสู่สภาพแวดล้อมต้องดำเนินการกำจัดมลพิษที่ตนปล่อยออกไปหรือโดยจ่ายเงินสนับสนุนแก่องค์กรพิทักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น สำหรับประเทศไทยนั้นมาตรการนี้ยังไม่ถือเป็นโทษแต่อาจถูกนำมาใช้ในการคุมประพฤติหากศาลไม่ลงโทษผู้กระทำความผิดกล่าวคือ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 30/1²⁸ วรรคแรก” ในกรณีที่ศาลพิพากษาปรับ ผู้ต้องโทษปรับซึ่งมิใช่นิติบุคคลและไม่มีเงินชำระค่าปรับอาจยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่พิพากษาคดีเพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ หรือถ้าความปรากฏแก่ศาลในขณะที่พิพากษาคดีว่าผู้ต้องโทษปรับรายใดอยู่ในเกณฑ์ที่จะทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ตามมาตรานี้ได้ และถ้าผู้ต้องโทษปรับยินยอม ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับก็ได้”

4) โทษที่กระทบต่อทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด โทษประเภทนี้ ได้แก่ การปรับและการริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด การปรับเป็นโทษที่บังคับเข้ากับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดตามที่ศาลกำหนดโดยมักจะกำหนดโทษปรับที่เป็นจำนวนเงินที่แน่นอน ซึ่งเป็นโทษที่ใช้

²⁸ ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 30/1.

กันทั่วไปในความผิดที่ไม่รุนแรง แต่การกำหนดโทษปรับที่มีอัตราค่าปรับสูงจะใช้ความผิดทางเศรษฐกิจหรือความผิดที่กระทำโดยนิติบุคคล เช่น ความผิดเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ เป็นต้น ส่วนโทษตามมาตรา 32²⁹ การริบทรัพย์สินนั้น เป็นการริบทรัพย์สินที่มีไว้เป็นความผิดหรือที่ใช้ในการกระทำความผิดหรือที่ได้มาจากการกระทำความผิด เพื่อมิให้ผู้กระทำผิดใช้หรือได้ประโยชน์จากทรัพย์สินนั้นอีกต่อไป เช่น ความผิดคดีอาชญากรรม หรืออาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

การรอกการลงโทษตามมาตรา 56³⁰ คือการที่ศาลพิจารณาคดีและพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดพร้อมกำหนดโทษจำคุกที่จะลงแก่จำเลยแล้ว แต่ยังไม่นำตัวจำเลยไปขังไว้ในเรือนจำ ให้โอกาสแก่จำเลยกลับไปอยู่ดับครอบครัวของตน โดยมีการคาดโทษไว้ว่าห้ามมิให้จำเลยไปกระทำความผิดอีกภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ หากจำเลยฝ่าฝืนไม่เจ็ดหลบได้กลับไปกระทำความผิดอีกภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดไว้ โจทก์จะขอให้ศาลนำโทษดังกล่าวไปบวกเข้ากับโทษในคดีใหม่ได้อีก หากโจทก์ไม่ขอให้บวกโทษในคดีเก่าเข้ากับโทษในคดีใหม่แล้ว ศาลย่อมไม่อาจบวกโทษได้ แต่ถ้าจำเลยมิได้กลับไปกระทำความผิดได้อีกภายในระยะเวลาดังกล่าวโทษตามคำพิพากษาย่อมสิ้นสุดลงไปโดยไม่มีผลแก่จำเลยอีกต่อไป

การรอกการลงโทษ เป็นมาตรการทางกฎหมายที่ยังไม่ประสงค์จะบังคับโทษแก่ผู้กระทำความผิด เป็นการให้โอกาสผู้กระทำความผิด จึงเป็นวิธีการที่ศาลใช้ เพื่อหลีกเลี่ยงผลร้ายของโทษจำคุกระยะสั้น สำหรับผู้ที่โทษจำคุกในระยะไม่ยาวนานนัก โดยมีผลมาจากทฤษฎีแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่ไม่ต้องการให้บุคคลเข้าไปรับอิทธิพลในทางเสียหายจากในเรือนจำและการจำคุกระยะสั้น ไม่อาจทำการปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิดกลับตัวได้โดยสมบูรณ์ระหว่างอยู่ในเรือนจำนั้น

หลักเกณฑ์ในการรอกการลงโทษคือมีการกระทำความผิด ซึ่งมีโทษจำคุก และคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปีจะเห็นได้ว่ากฎหมายกำหนดเฉพาะโทษจำคุกเท่านั้น ดังนั้นถ้าศาลจะลงโทษอย่างอื่นเช่น โทษปรับ จะใช้มาตรการรอกการลงโทษไม่ได้ นอกจากนี้โทษจำคุกที่ศาลจะลงแก่ผู้กระทำความผิดต้องไม่เกิน 3 ปีไม่ว่าความผิดที่ได้กระทำไปจะมีอัตราโทษเท่าใดก็ตาม แต่โทษจำคุก 3 ปีนี้จะต้องเป็นโทษสุดท้ายที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดและต้องไม่ปรากฏว่าผู้กระทำความผิดได้รับโทษจำคุกมาก่อนเมื่อครบองค์ประกอบทั้ง 2 ประการดังกล่าวแล้ว ศาลต้องคำนึงถึง

²⁹ ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 32.

³⁰ ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 56.

ข้อเท็จจริงด้านอายุประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหาการศึกษา สุขภาพ ภาวะแห่งจิตนิสัยของผู้กระทำ ความผิดอาชีพ สิ่งแวดล้อมและสภาพความผิด เมื่อพิจารณาพฤติการณ์แล้ว³¹

นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมีวิธีการเพื่อความปลอดภัย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 39 “วิธีการเพื่อความปลอดภัย มีดังนี้

- (1) กักกัน
- (2) ห้ามเข้าเขตกำหนด
- (3) เรียกประกันทัณฑ์บน
- (4) คุ่มตัวไว้ในสถานพยาบาล
- (5) ห้ามการประกอบอาชีพบางอย่าง”

ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำผิดวิธีการเพื่อความปลอดภัยจึงถูก กำหนดขึ้นตามสภาพที่เป็นอันตรายซึ่งบุคคลนั้นแสดง ออกมาว่าน่าจะกระทำผิดขึ้นในอนาคต รัฐจึงต้องหาวิธีการป้องกันมิให้การกระทำผิดที่เป็นอันตราย ต่อสังคมเกิดขึ้นหรือมิให้เกิดขึ้นอีก อันเป็นการป้องกันการกระทำผิดที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากโทษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพบังคับ กล่าวคือ โทษเป็นสภาพบังคับที่รัฐจะบังคับ ใช้แก่บุคคลภาย หลังจากที่บุคคลนั้นได้กระทำความผิดแล้ว แต่วิธีการเพื่อความปลอดภัยเป็นมาตรการ ที่รัฐนำมาใช้ ก่อนที่จะมีการกระทำความผิด หรือมีการกระทำความผิดแล้วไม่ให้กลับ มากระทำความผิดอีกการบังคับ ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย ซึ่งมีทั้งหมด 5 ประเภท ได้แก่ การกักกัน การห้ามเข้าเขตกำหนด การเรียกประกันทัณฑ์บน การคุมตัวในสถานพยาบาล และการห้าม ประกอบอาชีพบางอย่าง ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาได้ประกาศใช้มากกว่า 30 ปี แต่ไม่มีการนำวิธีการ เพื่อความปลอดภัย ตามที่บัญญัติไว้มาใช้ในทางปฏิบัติกันอย่างจริงจัง เพราะปัญหาของสังคมในระยะ เวลาที่ผ่านมา มีไม่มากนัก

ดังนั้น การใช้มาตรการในการลงโทษอย่างเดียวก็เพียงพอที่จะปราบปรามและ แก้ไข ปัญหาอาชญากรรมได้ แต่ในสภาพสังคมปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปมากอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะ ด้านเศรษฐกิจมีการขยายตัวมากขึ้น มีการแข่งขันทางเศรษฐกิจจนบางครั้งนำไปสู่การกระทำ ความผิดจึง จำเป็นต้องหามาตรการในการป้องกันและลดปัญหาอาชญากรรม ซึ่งได้แก่ การบังคับใช้ วิธีการเพื่อความปลอดภัยซึ่งกฎหมายมุ่งประสงค์คุ้มครองป้องกันสังคมไว้ก่อนที่จะมีการกระทำผิดขึ้น

³¹ วิกรม วรรณการ. (2551). *การใช้ดุลพินิจการรอกการกำหนดโทษและการรอกการลงโทษ*. รายงานฉบับสมบูรณ์ หลักสูตรผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม วิทยาลัยข้าราชการ ตุลาการศาลยุติธรรม. หน้า 4.

เนื่องจาก หากปล่อยให้มีการกระทำผิดเกิดขึ้นแล้ว ย่อมจะนำความเสียหายมาสู่ประชาชนและสังคม ซึ่งยากที่จะเยียวยาแก้ไขความเสียหายเหล่านั้นได้

5) การลงโทษต้องได้สัดส่วนกับความผิด (proportionality of punishment) ทฤษฎีนี้เห็นว่า จำนวนโทษที่ผู้กระทำผิดควรจะได้รับจะต้องเท่ากับกับความเสียหายที่เขาได้กระทำลงจากการกระทำนั้นอย่างไรก็ตามก็มีข้อยกเว้นจากหลักดังกล่าวได้ 2 กรณี คือ

การลงโทษสูงกว่าความเสียหายที่ผู้กระทำก่อขึ้นนั้น สามารถกระทำได้ในกรณีของการลงโทษจำคุกตลอดชีวิตแก่ผู้กระทำผิดที่เป็นอันตรายต่อสังคมเพื่อปกป้องสังคมให้ปลอดภัยยิ่งขึ้น ในทางตรงกันข้ามการลงโทษอาจต่ำกว่าสัดส่วนแห่งความผิด ในกรณีที่ผู้กระทำผิดไม่มีโอกาสที่จะกระทำผิดอีกดังนั้นผู้กระทำจะได้รับการลดโทษหรือรอการลงโทษและให้อยู่ภายใต้เงื้อมมือการคุมประพฤติ ปัญหาว่าจะถือหลักใดมาพิจารณาว่าโทษจำนวนเท่าใดจึงจะได้สัดส่วนกับความผิดที่ผู้กระทำได้ก่อให้เกิดขึ้นในประเด็นนี้ Kant เห็นว่าโทษที่ผู้กระทำได้รับ จะต้องได้สามส่วนพอดีทั้งสภาพและความหนักเบาของความผิดของเขาสภาพและความหนักเบาความผิดนี้พิจารณาได้จากความร้ายแรงทางศีลธรรมของความผิดแต่ละฐานและพิจารณาจากความนำดำเนินจากพฤติการณ์ของการกระทำผิดในแต่ละเรื่องนอกจากนี้ยังรวมถึงความร้ายแรงที่ผู้กระทำก่อให้เกิดขึ้นอันเกิดจากการกระทำโดยเจตนา ประมาท และในบางกรณีด้วยดังนั้นหลักการพิจารณาในเรื่องสัดส่วนของโทษจะต้องพิจารณาถึงสภาพและความหนักเบาของ ความผิดซึ่งประกอบด้วยความร้ายแรงของความเสียหายในทางการกระทำและผลต่อสังคมอันเกิดจากการกระทำนั้น

2.2.3 มาตรการในการลงโทษตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก

ประเทศไทยอัตราการเสียชีวิต เนื่องจากการประสบอุบัติเหตุบนท้องถนนนั้นมีอัตราการบาดเจ็บและเสียชีวิตค่อนข้างสูง สาเหตุส่วนใหญ่มาจากการขับรถในขณะเมาสุราดูได้จากสถิติดังตารางเปรียบเทียบจำนวนผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บ ในช่วงสงครามปี พ.ศ. 2560 เปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2561

ตารางที่ 2.1 เปรียบเทียบจำนวนผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บ ในช่วงสงครามปี พ.ศ. 2560 เปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2561

ปี พ.ศ.	อุบัติเหตุรวม	เสียชีวิต	บาดเจ็บ
2560	3,690 ครั้ง	390 ราย	3,808 ราย
2561	3,724 ครั้ง	418 ราย	3,897 ราย
เพิ่มขึ้น	34 ครั้ง	28 ราย	89 ราย

รูปภาพที่ 2.1 สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ

พฤติกรรมเมาแล้วขับนี้เมื่อเกิดอุบัติเหตุขึ้นไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อตนเองเท่านั้น แต่ยังส่งผลร้ายไปสู่ผู้อื่นที่ยังคงขับรถยนต์อย่างเคารพกฎจราจร การดื่มสุราหรือของมึนเมานั้นทำให้ความสามารถในการควบคุมยานพาหนะนั้นลดลง ทำให้เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ³²

เมื่อมีการกระทำความผิดกฎหมายจราจรเป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานที่จะต้องดำเนินการจับกุมผู้กระทำความผิด ออกใบสั่งให้ไปรายงานตัว หรือควบคุมตัวส่งพนักงานสอบสวน เพื่อทำการสอบสวนตามอำนาจหน้าที่ แล้วส่งตัวผู้กระทำความผิดให้พนักงานอัยการ เพื่อยื่นฟ้องต่อศาล เพื่อให้ศาล พิจารณาลงโทษ เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499 และพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 43 (2)³³ ห้ามมิให้ผู้ขับขี่รถในขณะที่เมาสุรา หรือของเมาอย่างอื่นประกอบกับ มาตรา 43 ทวิห้ามมิให้ผู้ขับขี่เสพยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษหรือเสพวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ทั้งนี้ตามที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้เจ้าพนักงานจราจรพนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ตรวจมีอำนาจจัดให้มีการตรวจสอบผู้ขับขี่รถบางประเภทตามที่อธิบดีกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาว่าได้เสพยาเสพติดให้โทษหรือเสพวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทตามวรรคหนึ่งหรือไม่ และหากผลการทดสอบเบื้องต้นปรากฏว่าผู้ขับขี่ตามวรรคสองไม่ยอมให้ตรวจสอบให้เจ้าพนักงานจราจรพนักงานสอบสวน

³² Gruop3man. (2554). การขับขี่ยานพาหนะในขณะที่เมาสุรา. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://Gruop3man-transort54.blogspot.com/2011/10/blog-post_06.html. [2560, 21 มีนาคม].

³³ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522. มาตรา 43 (2).

พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ตรวจการมีอำนาจกักตัวผู้นั้นไว้ เพื่อดำเนินการตรวจสอบได้ภายในระยะเวลาเท่าที่จำเป็นแห่งกรณี เพื่อให้การตรวจสอบเสร็จสิ้นไปโดยเร็วและเมื่อผู้นั้นยอมรับการตรวจสอบแล้วหากผลการตรวจสอบในเบื้องต้นปรากฏว่าไม่ได้เสียก็ให้ปล่อยตัวไปทันที การตรวจสอบตามมาตรานี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

สำหรับโทษสำหรับผู้ขับขี่ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 157/1³⁴ ผู้ขับขี่ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งเจ้าพนักงานจราจรพนักงานสอบสวนพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ตรวจการที่ให้มีการทดสอบผู้ขับขี่ตามมาตรา 43ตรี ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

ผู้ขับขี่ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 43 ทวิ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษสูงกว่าที่กำหนดไว้กฎหมายว่าด้วยยานเสพติดให้โทษหรือกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทอีกหนึ่งในสามและให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้นมีกำหนดไม่น้อยกว่าหกเดือนหรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคสองเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปีและปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาทและให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้นมีกำหนดไม่น้อยกว่าหนึ่งปีหรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคสองเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัสผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงหกปีและปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสองหมื่นบาทและให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้นมีกำหนดไม่น้อยกว่าสองปีหรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคสองเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบปีและปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสองแสนบาทและให้ศาลสั่งเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 160 ตรี³⁵ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 43 (2) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้นมีกำหนดไม่น้อยกว่าหกเดือน หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้นมีกำหนดไม่น้อยกว่าหกเดือนหรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

³⁴ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522. มาตรา 157/1.

³⁵ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522. มาตรา 160 ตรี.

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัสผู้กระทำความผิด ระวังโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงหกปีและปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสองหมื่นบาทและให้ศาล สั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้นมีกำหนดไม่น้อยกว่าสองปีหรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายผู้กระทำความผิด ระวังโทษ จำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบปีและปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสองแสนบาทและให้ศาลสั่งเพิกถอน ใบอนุญาตขับขี่

ในการทดสอบผู้ขับขี่ว่าเมาสุราหรือไม่นั้น กระทำโดยการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ ในเลือดของผู้ขับขี่โดยกำหนดให้ทำได้ 3 วิธี³⁶

(1) ตรวจวัดลมหายใจด้วยเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการตรวจหรือทดสอบให้ใช้ เครื่องตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ในเลือด โดยวิธีเป่าลมหายใจ (Breath) และอ่านค่าของแอลกอฮอล์ ในเลือดเป็นมิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์

วิธีการตรวจหรือทดสอบ ให้ปฏิบัติตามวิธีการตรวจสอบของเครื่องตรวจแต่ละชนิด

(2) ตรวจวัดจากปัสสาวะ

(3) ตรวจวัดจากเลือด

โดยการตรวจวัดตาม (2) หรือ (3) ให้ใช้ในกรณีที่ไม่สามารถทดสอบตาม (1) ได้เท่านั้น

โดยกำหนดให้ปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดดังต่อไปนี้ ถือว่าเมาสุรา

(1) กรณีตรวจวัดจากเลือด เกิน 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์

(2) กรณีตรวจวัดจากลมหายใจหรือปัสสาวะ ให้เทียบปริมาณแอลกอฮอล์โดยใช้ ปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดเป็นเกณฑ์มาตรฐานดังนี้

(ก) กรณีตรวจวัดจากลมหายใจให้ใช้ค่าสัมประสิทธิ์ในการแปลงค่าเท่ากับ 2000

(ข) กรณีตรวจวัดจากปัสสาวะ ให้ใช้ค่าสัมประสิทธิ์ในการแปลงค่าเท่ากับ

เศษ 1 ส่วน 1.3”

หากเจ้าหน้าที่ตรวจพบระดับแอลกอฮอล์ในเลือดเกินกว่าปริมาณที่กฎหมายกำหนด จะจับกุมและส่งฟ้องศาลภายใน 48 ชั่วโมงและต่อมาศาลจะตัดสินให้รับโทษตาม พระราชบัญญัติ จราจรทางบก พ.ศ. 2522 ตามดุลพินิจของศาล โดยศาลอาจมีมาตรการต่างๆ ดังต่อไปนี้

³⁶ ประกาศกรมการขนส่งทางบก เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจหรือทดสอบสารอันเกิดจากการเสพ สุราและกำหนดเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหรือทดสอบหรือสั่งให้ผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประจำรถในขณะปฏิบัติ หน้าที่รับการตรวจหรือทดสอบ พ.ศ. 2554. (2554, 20 มกราคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 128 (ตอนพิเศษ 12 ง), หน้า 60.

มาตรการบันทึกคะแนนผู้กระทำความผิดกฏจราจร

การบันทึกคะแนนจะนำไปสู่การการยึดใบอนุญาตขับขี่แบบชั่วคราวจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพบทลงโทษของการกระทำผิดอื่นได้ระบบการหักคะแนนของผู้ขับขี่รถยนต์จะเพิ่มถือเป็นการแสดงความรับผิดชอบในฐานะผู้ร่วมใช้ถนนและทางหลวงเมื่อผู้ขับขี่กระทำความผิดจะถูกยึดใบอนุญาตขับขี่ มีกำหนดครั้งละไม่เกิน 60 วันเมื่อทำการยึดใบอนุญาตขับขี่แล้วหลังจากนั้นจะถูกบันทึกคะแนนตามความผิด โดยบันทึกไว้ด้านหลังใบอนุญาตขับขี่และในเครื่องบันทึกข้อมูลเมื่อพนักงานสอบสวนได้เปรียบเทียบปรับหรือคดีถึงที่สุดแล้ว³⁷

การบันทึกคะแนนหลังใบอนุญาตขับขี่ใช้แถบสติ๊กเกอร์สีขาวกว้าง 0.7 เซนติเมตร ยาว 8.5 เซนติเมตรและมีโลโก้สัญลักษณ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นรอยคูนกำกับไว้ที่มุมขวาด้านล่างของแถบสติ๊กเกอร์ การตัดคะแนนผู้ขับขี่จะแบ่งเป็น 4 หมวด คือ ตัดคะแนน 10, 20, 30 และ 40 ตามลำดับความผิดโดยใช้สติ๊กเกอร์สีแทนค่าคะแนนต่างๆ ติดไว้ด้านหลังใบอนุญาตขับขี่ของผู้กระทำความผิดประวัติการขับขี่ฝ่าฝืนกฏจราจรจะได้รับการบันทึกไว้และมีผลต่ออัตราการเพิ่มหรือลดเบี้ยประกันภัยของผู้ทำประกัน โดยจะตัดครั้งละ 40 คะแนน (สติ๊กเกอร์สีส้ม) ในกรณีขับรถขณะเมาสุราและหากผู้ขับขี่รายใดถูกตัดคะแนนเกิน 60 คะแนนจะถูกสั่งพักใบอนุญาตขับขี่ครั้งละไม่เกิน 90 วันหรือหากทำความผิดในข้อหาเดียวกันสองครั้งในกำหนดหนึ่งปีจะต้องเข้ารับการอบรมวินัยจราจรเป็นเวลา 3 ชั่วโมงถ้าความผิดซ้ำในข้อหาเดียวกันสองครั้งในหนึ่งปี และมีคะแนนรวมเกิน 60 คะแนนจะต้องถูกพักใบอนุญาตขับขี่ไปพร้อมกับเข้ารับการอบรมวินัยจราจรก่อนที่จะไปสอบเพื่อรับใบขับขี่คืนหากไม่ผ่านก็ต้องสอบใหม่จนกว่าจะผ่าน³⁸

มาตรการอบรมผู้ทดสอบผู้กระทำความผิด

เมื่อผู้ขับขี่กระทำความผิดซ้ำ 2 ครั้งในข้อหาเดียวกัน ภายในกำหนด 1 ปี นับจากการกระทำความผิดครั้งแรก จะต้องเข้ารับการอบรมใช้เวลา 3 ชั่วโมง และเมื่ออบรมเสร็จสิ้นแล้วต้องทดสอบความรู้ตามแบบทดสอบให้ได้คะแนนมากกว่า ร้อยละ 50 หากคะแนนไม่ถึงเกณฑ์จะต้องเข้ารับการทดสอบซ้ำจนกว่าจะผ่านการทดสอบ

³⁷ นนท์ นุ่มบุญนำ. (2549). *การศึกษาการบังคับใช้การดำเนินการมาตรการบันทึกคะแนนอบรม ทดสอบผู้ขับขี่ ที่กระทำความผิด และการพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ ในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ ปรินซ์ พนมยงค์. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. หน้า 58.

³⁸ TIIDA Technical. (2560). *มาตรการบันทึกคะแนนผู้กระทำความผิดกฏจราจร*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.tiida-net/smf/index.php?topic=2750.0;wap2>. [2560, 21 มีนาคม].

มาตรการพักใช้ใบอนุญาตขับขี่

เมื่อผู้ขับขี่ได้กระทำความผิดและถูกบันทึกคะแนนไว้ มีคะแนนรวมกันแล้วไม่เกิน 60 คะแนน หลังจากชำระค่าปรับแล้วผู้ขับขี่จะต้องถูกพักใช้ใบอนุญาตแต่ครั้งละมีกำหนดไม่เกิน 90 วัน

หากผู้ขับขี่รายใดถูกตัดคะแนนเกิน 60 คะแนนจะถูกสั่งพักใบขับขี่ครั้งละไม่เกิน 90 วันหรือหากทำความผิดในข้อหาเดียวกัน 2 ครั้งในกำหนด 1 ปีจะต้องเข้ารับการอบรมวินัยจราจรเป็นเวลา 3 ชั่วโมงถ้าทำความผิดซ้ำในข้อหาเดียวกัน 2 ครั้งใน 1 ปี และมีคะแนนรวมเกิน 60 คะแนน จะต้องถูกพักใช้ใบขับขี่ไปพร้อมกับเข้ารับการอบรมวินัยจราจรก่อนที่จะไปสอบ เพื่อรับใบขับขี่คืน

มาตรการเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

ในคดีที่ผู้กระทำความผิดขับรถขณะเมาสุราเมื่อศาลพิพากษาว่าได้กระทำความผิด นอกจากจะได้รับโทษสำหรับการกระทำความผิดแล้วถ้าศาลเห็นว่าหากให้ผู้ขับขี่นั้นขับรถต่อไปอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น ให้ศาลมีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ของผู้ขับขี่นั้นได้ในกรณีที่ศาลเห็นว่าพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดยังอยู่ในวิสัยที่จะแก้ไขฟื้นฟูได้ศาลอาจมีคำสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้ขับขี่นั้น และถ้าความปรากฏในภายหลังว่าผู้กระทำความผิดดังกล่าวไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ศาลมีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ของผู้ขับขี่นั้น

มาตรการคุมประพฤติและการทำงานบริการสังคม

ทำงานบริการสังคมตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 เป็นเงื่อนไขหนึ่งของการคุมประพฤติสำหรับผู้ที่ศาลพิพากษาหรือการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษจำคุกไม่เกินสามปี ซึ่งการจัดให้กระทำความผิดบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ให้เป็นไปตามที่เจ้าพนักงานและผู้กระทำความผิดเห็นสมควรในบางคดีแม้ว่าศาลจะไม่ได้กำหนดเงื่อนไขการทำงานบริการสังคมแต่หากพนักงานคุมประพฤติพิจารณาแล้วเห็นว่าทำให้ผู้ถูกคุมประพฤติทำงานบริการสังคมจะเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขฟื้นฟูก็อาจจัดให้ทำงานบริการสังคมได้ภายใต้ความสมัครใจของผู้ถูกคุมความประพฤติ

การทำงานบริการสังคมแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 30 / 1 ใช้เป็นทางเลือกให้กับผู้กระทำความผิดที่ถูกศาลพิพากษาลงโทษปรับแต่ไม่มีเงินชำระค่าปรับให้ยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่พิพากษาคือขอทำงานบริการสังคมแทนค่าปรับองค์ประกอบในการขอบริการสังคมแทนค่าปรับ คือ ในกรณีที่ศาลพิพากษาปรับ ผู้ต้องโทษปรับซึ่งมิใช่ชนิดบุคคลและไม่มีเงินชำระค่าปรับอาจยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่พิพากษาคดีเพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ หรือถ้าความปรากฏแก่ศาลในขณะที่พิพากษาคดีว่าผู้ต้องโทษปรับรายใดอยู่ในเกณฑ์ที่จะทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ตามมาตรานี้ได้ และ

ถ้าผู้ต้องโทษปรับยินยอม ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ แทนค่าปรับก็ได้

2.3 กฎหมายลักษณะพยานของไทย³⁹

กฎหมายพยานของประเทศไทยที่เป็นหลักกฎหมายบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นกฎหมายที่ว่าด้วยวิธีการเสนอและค้นคว้าหาข้อเท็จจริงเพื่อที่จะนำไปบังคับใช้กฎหมายสารบัญญัติอย่างถูกต้อง วัตถุประสงค์และหลักการใช้กฎหมายลักษณะพยานมีหลักเกณฑ์เป็นหลักวิชาที่มั่นคงมาเป็นระยะเวลายาวนาน หัวใจสำคัญของความมุ่งหมายของกฎหมายลักษณะนี้คือ มุ่งหมายจะให้ศาลรวมทั้งเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทุกขั้นตอนพิสูจน์ทราบความจริงในคดีนั้น แต่การจะค้นหาความจริงในแต่ละคดีให้ปรากฏได้อย่างชัดเจนไม่ใช่เรื่องง่าย การวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงต้องทำให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ในกฎหมายลักษณะพยานหลักฐานและกฎหมายวิธีพิจารณาความประกอบกัน ไม่ได้มุ่งตรงเข้าไปที่การค้นหาความจริง เหตุผลเป็นที่รู้กันเป็นสากลคือว่า ถ้าวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงผิดไปจากความจริงจะไม่มีทางได้คามยุติธรรมในคดีนั้นเลย

2.3.1 การแสวงหาหลักฐานในคดีอาญา

ในการดำเนินคดีอาญา พยานหลักฐานถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยในการพิสูจน์ความจริงแห่งคดี ซึ่งพยานหลักฐานคือสิ่งที่สามารถนำมาพิสูจน์ความจริงตามที่ได้มีการกล่าวอ้างในข้อเท็จจริงแห่งคดี คดีอาญาจะมีคู่ความทั้งสองฝ่าย คือ ฝ่ายโจทก์และฝ่ายจำเลย โดยการนำเดินกระบวนการพิจารณาคดีในศาล ทั้ง โจทก์และจำเลยต่างมีหน้าที่ในการแสวงหาและนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ข้อเท็จจริงต่างๆ ที่ตนได้กล่าวอ้างหรือที่ตนได้ระบุนมาในคำฟ้องและคำให้การ เพื่อสนับสนุนข้อกล่าวหาและข้อกล่าวหาแก่ของตน โดยศาลจะนำข้อมูลที่ได้จากการสืบพยานที่คู่ความนำสืบให้ศาลเห็นมาพิจารณาซึ่งน้ำหนักความเชื่อถือเพื่อตัดสินคดีความนั้นต่อไป เพราะฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่าพยานหลักฐานเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงแต่ละคดี ถ้าหากขาดปัจจัยดังกล่าวแล้ว การพิจารณาคดีเพื่ออำนวยความยุติธรรมคงไม่สามารถดำเนินไปได้ เนื่องจากศาลจะขาดเครื่องมือในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริง ด้วยเหตุว่าระบบการดำเนินการดำเนินคดีอาญานั้น ปัจจัยสำคัญในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลขึ้นอยู่กับพยานหลักฐานเป็นสำคัญ พยานหลักฐานที่มีประสิทธิภาพและน่าเชื่อถือ จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการอำนวยความยุติธรรมให้เกิดแก่คู่ความในคดี

³⁹ จรัญ ภักดีธนากุล. (2560). *รวมคำบรรยาย ภาค 2 สมัยที่ 70 ปีการศึกษา 2560*. กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. หน้า 111.

ประเภทของพยานหลักฐาน

“พยานหลักฐาน” หมายความว่ารวมตลอดถึงพยานเอกสาร และพยานวัตถุ หรือวัตถุพยาน เป็นสิ่งที่ยืนยันสนับสนุนข้ออ้างมุ่งถึงสิ่งที่บ่งถึง หรือช่วยให้บ่งถึงความเท็จและความจริง ในข้อเท็จจริงที่คู่ความทู่เถียงกัน โดยมีได้ให้ความหมายเฉพาะพยานบุคคลเท่านั้น โดยสรุป พยานหลักฐานมีทั้งพยานบุคคล พยานวัตถุ และพยานเอกสาร ซึ่งสามารถอธิบายประเภทของ พยานหลักฐานได้ดังนี้

(1) พยานบุคคล หมายถึง บุคคลที่เข้ามาให้การด้วยวาจา เพื่อที่จะเปิดเผยถึงการ รับรู้ของตนเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง โดยการให้ถ้อยคำ ซึ่งการรับรู้นั้นหมายถึง การรับรู้จากการได้เห็น ได้ฟัง ได้รับกลิ่น ได้รส และได้รู้สึก⁴⁰ พยานบุคคล จึงเป็นพยานหลักฐานโดยตรงและถือว่าเป็น พยานหลักฐานที่ดีที่สุด เพราะอยู่ใกล้ชิดกับเหตุการณ์

กรณีพยานหลายปากเบิกความเกี่ยวกับเหตุการณ์อันหนึ่ง จะต้องอยู่บน “หลักความเป็นจริงอันหนึ่งอันเดียวกัน” คือ เหตุการณ์อันหนึ่งอันจะมีความจริงได้ประการเดียว พยานหลายปากในข้อหาเดียวกันซึ่งสอดคล้องต้องกัน

(2) พยานเอกสาร หมายถึงข้อความใดๆ ที่อาจอ่านดูได้จากลายลักษณ์อักษร หรือ เครื่องหมายใดๆ เป็นการสื่อถึงความหมายอันปรากฏอยู่บนกระดาษหรือวัตถุอื่นใดซึ่งคู่ความเสนอ ต่อศาลเพื่อใช้ข้อความหรือเครื่องหมายนั้นๆ ในการแสดงความหมายที่จะสื่อต่อศาลเพื่อพิสูจน์ ข้อเท็จจริง

(3) พยานวัตถุ หมายถึง วัตถุ สิ่งของที่คู่ความอ้างเป็นพยาน อันได้แก่ อาวุธ มีด ปืน ยาเสพติด รถยนต์ ทรัพย์สินที่ถูกลักไป บาดแผลจากร่างกาย เส้นผม เล็บ ขน ฯ ในคดีอาญาส่วน ใหญ่แล้วพยานวัตถุมักจะถูกนำมาอ้างอิงมากกว่าในคดีแพ่ง

(4) พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ หมายถึง วัตถุ สิ่งของที่ใช้ในกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ในการยืนยันความถูกต้องแท้จริง อันได้แก่ ดีเอ็นเอ ลายพิมพ์นิ้วมือ ในยุคปัจจุบัน พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ถูกนำมาใช้เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะคดีฆาตกรรม ศาลจะสามารถ ชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานที่ผ่านการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ก็โดยอาศัยคำเบิกความของพยานบุคคล ที่เป็นบุคคลธรรมดา โดยมีได้เบิกความในฐานะผู้รู้เห็นเหตุการณ์ในคดี ซึ่งตามกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา เรียกว่า “พยานผู้เชี่ยวชาญ” เบิกความในข้อเท็จจริงที่ศาลอาจไม่รู้เองได้

คดีจราจร มีการใช้กฎหมายพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เช่นกัน ในกรณีคุ้มครองรอย การเบรคของล้อรถ ดูไฟส่องสว่าง ดูอุปกรณ์ต่างๆ ว่ามีความสัมพันธ์กับการกระทำความผิดเวลา

⁴⁰ คณิศ ณ นคร. (2555). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 54.

พิสูจน์ข้อเท็จจริงได้ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 131⁴¹ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของ
ไทยอันมีสาระสำคัญในเนื้อหา 2 ประการด้วยกันคือเนื้อหาในเรื่องของการรวบรวมพยานหลักฐาน
และเนื้อหาว่าด้วยการใช้มาตรการบังคับและเมื่อกล่าวถึงการแสวงหาพยานหลักฐานในปัจจุบันเจ้า
พนักงานของรัฐอาจทำได้ด้วยวิธีดังนี้ คือ

(1) การใช้วิธีการแสวงหาพยานหลักฐานด้วยวิธีการเข้าค้นเพื่อยึดพยานเอกสาร
หรือพยานวัตถุจากเคหสถานของบุคคล”

(2) การใช้วิธีการแสวงหาพยานหลักฐานด้วยวิธีการจับการค้นเพื่อยึดพยานเอกสาร
หรือพยานวัตถุจากตัวบุคคล

(3) การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายมนุษย์

(4) การใช้วิธีการแสวงหาพยานหลักฐานด้วยวิธีการใช้เทคโนโลยีทางอิเล็กทรอนิกส์
ในการดักฟังการติดต่อสื่อสารของบุคคลหรือการใช้อุปกรณ์ดังกล่าวบันทึกเสียงของบุคคลหรือการ
บันทึกเสียงการสนทนากันระหว่างบุคคล

(5) การแสวงหาพยานหลักฐานด้วยวิธีการใช้เทคนิคการสืบสวนสอบสวนพิเศษ
ได้แก่ การดักฟังทางโทรศัพท์ การส่งมอบภายใต้การควบคุม การอำพราง การสะกดรอยโดยใช้
เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ การล่อซื้อล่อจับโดยเจ้าพนักงาน เป็นต้น

2.3.2 การแสวงหาพยานหลักฐานกับหลักการหลักการคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) เป็นมูลฐานหนึ่งของสิทธิมนุษยชนที่มีความ
ความหมายถึง คุณค่าอันมีลักษณะเฉพาะและเป็นคุณค่าที่มีความผูกพันอยู่กับความเป็นมนุษย์
ซึ่งบุคคลในฐานะที่เป็นมนุษย์ทุกคนย่อมได้รับคุณค่าดังกล่าวโดยไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงเพศ
เชื้อชาติ ศาสนา วัย หรือคุณสมบัติอื่นๆ ของบุคคลในความหมายนี้ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์”
จึงหมายถึงลักษณะบางประการที่สร้างออกมาเป็นคุณค่าเฉพาะตัวของมนุษย์อันเป็นสาระสำคัญในการ
กำหนดความรับผิดชอบของตนเองและเป็นสาระสำคัญที่มนุษย์แต่ละคนได้รับเพื่อเห็นแก่ความเป็น
มนุษย์ของบุคคลนั้น⁴² นอกจากนี้ ยังมีผู้ให้ความเห็นอีกว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หมายถึง สิ่งที่เป็น
เป็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ที่มีอยู่ในตัวของบุคคลทุกคนและในทางทฤษฎีกฎหมายของประเทศ

⁴¹ มาตรา 131 “ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิด เท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบ
ข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็น
ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา”.

⁴² บรรเจิด สิงคะเนติ. (2555). *หลักพื้นฐานของ สิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตามรัฐธรรมนูญใหม่*
(พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 44.

หรือรัฐเสรีประชาธิปไตย (Liberal and Democratic State) เช่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีหรือสาธารณรัฐฝรั่งเศส ต่างก็ได้ถือว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) เป็นรากฐานอันเป็นที่มาของสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานทั้งปวงและเป็นแดนแห่งสิทธิที่รัฐไม่อาจใช้อำนาจล่วงละเมิดเข้าไปในขอบเขตดังกล่าวได้ดังเช่นที่รัฐธรรมนูญเยอรมนีบัญญัติหลักในเรื่องของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไว้ในมาตรา 1 (1) ว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไม่อาจถูกล่วงละเมิดได้อำนาจรัฐทั้งหลายผูกพันที่จะให้ความเคารพและให้ความคุ้มครองต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” โดยศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์ของเยอรมนีได้วินิจฉัยยอมรับว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานประเภทหนึ่งถึงแม้ว่าจะมิได้บัญญัติเนื้อหาไว้อย่างชัดเจนเหมือนสิทธิขั้นพื้นฐานอื่นแต่อำนาจรัฐทั้งหมดก็ต้องผูกพันในฐานะที่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นหลักการสูงสุดของรัฐธรรมนูญและจากการยอมรับสถานะดังกล่าวนี้เองจึงกล่าวได้ว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นสิทธิโดยตัวของมันเองจึงอยู่ในฐานะที่เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานประเภทหนึ่งที่ใช้อำนาจจะล่วงละเมิดมิได้และประการที่สองคือมาตรการในการวินิจฉัยเชิงคุณค่าอันแสดงถึงการกระทำอื่นๆ เพื่อให้สิทธิขั้นพื้นฐานที่มีการบัญญัติรับรองไว้แล้วนั้นสามารถบรรลุเป้าหมายได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้อันเป็นการเพิ่มหลักประกันที่จะมิให้มีการล่วงละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานดังกล่าว⁴³ นั่นเอง ดังจะเห็นได้จากหลักสากลในเรื่องของมาตรฐานองค์การสหประชาชาติว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ได้ถือเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญสูงสุดที่รัฐจะต้องคำนึงถึงก่อนเสมอในการแสวงหาพยานหลักฐานในหลักสากลเองก็เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปที่การดำเนินการทั้งหลายของเจ้าพนักงานของรัฐโดยเฉพาะการใช้อำนาจของรัฐสิ่งสำคัญที่สุดที่รัฐจะต้องให้ความเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ด้วยการไม่ใช้วิธีการใดๆ ซึ่งรวมถึงการแสวงหาพยานหลักฐานด้วยวิธีการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการทรมานหรือการขู่เข็ญหรือการกระทำใดๆ ที่เป็นการลดคุณค่าของความเป็นมนุษย์ลงเช่นการทรมานผู้ต้องหาเพื่อให้รับสารภาพหรือเพื่อให้ผู้ต้องหาบอกที่ซ่อนของกลางหรือเพื่อที่จะขยายผลของคดีเหล่านี้เป็นสิ่งที่องค์กรของรัฐจะต้องงดเว้นโดยเด็ดขาดดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นคุณค่าที่มีลักษณะเฉพาะสืบเนื่องมาจากความเป็นมนุษย์และเป็นคุณค่าที่มีอยู่ในมนุษย์ทุกคนโดยไม่มีข้อจำกัดหรือเงื่อนไขใดๆ ไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติศาสนาใดๆ ก็ตาม โดยถือว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นคุณค่าที่ไม่อาจล่วงละเมิดได้ดังจะเห็นได้จากกฎหมายภายในของประเทศไทยที่ได้วางหลักการดังกล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันก็ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนใน

⁴³ อุดม รัฐอมฤต, นพนิติ สุริยะ และบรรเจิด สิงคะเนติ. (2552). *การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือ การใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามมาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: นานาการพิมพ์. หน้า 11-12.

มาตรา 4 “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง”

มาตรา 26 “การใช้อำนาจของรัฐ โดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้”

มาตรา 29 “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้นและจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมีได้...”

นอกจากนั้นเมื่อกล่าวถึงสิทธิมนุษยชน (Human Rights) อันเป็นสิทธิที่รัฐธรรมนูญจะให้ความคุ้มครองแก่บุคคลทุกคน โดยมีได้แบ่งแยกว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้ใดชาติใดศาสนาใดหากบุคคลดังกล่าวได้อยู่ในอำนาจแห่งพื้นที่ที่มีการบังคับใช้รัฐธรรมนูญนั้นบุคคลทุกคนก็ย่อมได้รับความคุ้มครองภายใต้รัฐธรรมนูญด้วยเสมอจึงอาจกล่าวได้ว่าสิทธิมนุษยชนจึงเป็นสิ่งที่⁴⁴ คุณลักษณะประจำตัวของมนุษย์ทุกคนเป็นสิทธิและเสรีภาพตามธรรมชาติที่เป็นของมนุษย์และด้วยเหตุผลเดียวคือมนุษย์ทุกคนที่มีสิทธิและเสรีภาพเหล่านี้ย่อมเสมอกันเมื่อเกิดขึ้นมาในโลกโดยไม่ขึ้นอยู่กับเชื้อชาติศาสนาใดๆ ดังนั้น “สิทธิมนุษยชน (Human Rights)” จึงมีลักษณะคล้ายกับ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ Human Dignity)” นั่นเอง

นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาแนวความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับ “สิทธิ (Right)” และ “เสรีภาพ (Liberty)” ของบุคคลได้มีผู้ให้ความเห็นว่า

“สิทธิ (Right)” หมายถึงอำนาจที่มีกฎหมายรับรองคุ้มครองให้แก่บุคคลในอันที่จะกระทำการเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินหรือบุคคลอื่นเช่นสิทธิในทรัพย์สินในชีวิตร่างกายกล่าวคือสิทธิเป็นอำนาจที่มีกฎหมายรับรองให้แก่บุคคลคนหนึ่งในอันที่จะเรียกร้องให้บุคคลอื่นหรือหลายคนกระทำการหรือละเว้นกระทำการบางอย่างบางประการให้เกิดประโยชน์และนอกจากนี้ก็ยังมิ “สิทธิตามรัฐธรรมนูญ” ซึ่งถือเป็น “สิทธิตามกฎหมายมหาชน” อย่างหนึ่งที่หมายถึงอำนาจตามรัฐธรรมนูญในฐานะที่เป็นกฎหมายสูงสุดได้บัญญัติให้การรับรองคุ้มครองแก่ปัจเจกบุคคลในอันที่จะกระทำการใดหรือไม่กระทำการใด ซึ่งการให้อำนาจแก่ปัจเจกบุคคลดังกล่าวได้ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องที่จะไม่ให้บุคคลใดแทรกแซงในสิทธิตามรัฐธรรมนูญของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งขอเรียกร้องต่อองค์กรของรัฐมิให้แทรกแซงในขอบเขตแห่งสิทธิของตนและในการบางกรณีการรับรองดังกล่าวได้ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องให้รัฐดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งและยังหมายความรวมถึง “การให้หลักประกันในเชิงสถาบัน” ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าสิทธิตามรัฐธรรมนูญเป็นความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลต่อรัฐ

⁴⁴ ชาติ ชัยเดชสุริยะ. (2550). *มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา* พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา. หน้า 14-15.

ซึ่งองค์กรผู้ใช้อำนาจทั้งหลายจะต้องให้ความเคารพปกป้องและคุ้มครองสิทธิดังกล่าวเพื่อให้มีผลในทางปฏิบัติ

“เสรีภาพ” หมายถึง ภาวะของมนุษย์ที่ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของผู้อื่นอันเป็นภาวะที่ปราศจากการถูกหน่วงเหนี่ยวขัดขวางเสรีภาพจึงหมายถึงอำนาจของบุคคลในอันที่จะกำหนดตนเอง ซึ่งอำนาจนี้บุคคลย่อมสามารถเลือกวิถีชีวิตของตนได้ด้วยตนเองตามในปรารถนาเสรีภาพจึงเป็นอำนาจที่บุคคลมีอยู่เหนือตนเองเพราะฉะนั้นประการที่สำคัญที่สุดในการที่รัฐจะใช้อำนาจในการแสวงหาพยานหลักฐานก็คือรัฐจึงต้องให้ความเคารพต่อขอบเขต “สิทธิ” และ “เสรีภาพ” ของปัจเจกบุคคลซึ่งถือเป็นพื้นฐานอย่างหนึ่งของ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity)” การแทรกแซงในสิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคลโดยอำนาจรัฐจะกระทำได้ต่อเมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจซึ่งผ่านความเห็นชอบจากตัวแทนประชาชนตามหลักความชอบธรรมในประชาธิปไตยที่ได้ให้ความเห็นชอบแล้วเท่านั้นจึงสามารถที่จะกระทำได้⁴⁵ ดังนั้นในการใช้อำนาจแสวงหาพยานหลักฐานโดยเจ้าหน้าที่รัฐจึงจำเป็นที่จะต้องใช้ความระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวโดยรอบคอบอยู่เสมอโดยเฉพาะในเรื่องของการแสวงหาพยานหลักฐานเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามขอบเขตและกฎเกณฑ์ตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้โดยเคร่งครัดเพราะเจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมไม่มีสิทธิหรืออำนาจใดๆ ต่อการก้าวล่วงไปกระทบต่อสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลหากไม่มีกฎหมายให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องให้ความสำคัญและเคารพสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลโดยเฉพาะสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่อาจถูกกระทบในการแสวงหาพยานหลักฐานของเจ้าพนักงานไม่ว่าจะเป็นสิทธิเสรีภาพในร่างกายเคหสถานการสื่อสารหรือสิทธิในความเป็นส่วนตัวจากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าหลักในเรื่องของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) หลักสิทธิมนุษยชน (Human Right) ตลอดจนถึงหลักในเรื่องสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากที่สุดในการมีกระบวนการยุติธรรมทางอาญาหรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าสิทธิมนุษยชนในการกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยหากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศใดหรือที่ใดก็ตามปราศจากการเคารพต่อสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นแล้วย่อมไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นกระบวนการยุติธรรมทางอาญาหากแต่จะเป็นได้ก็แค่เพียงกระบวนการดำเนินคดีทางอาญาหรือกระบวนการลงโทษทางอาญาเท่านั้น เพราะหากเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมได้แสวงหาพยานหลักฐานที่มีลักษณะเป็นการกระทบต่อสิทธิเสรีภาพต่อบุคคลโดยที่ไม่มีกฎหมายให้อำนาจหรือกระบวนการเกินขอบเขตที่กฎหมายวางไว้เช่นการที่เจ้าพนักงานได้ทำการสืบค้นเพื่อแสวงหาพยานหลักฐานในเคหสถานของบุคคลโดยไม่มีหมายของศาลหรือการเข้าตรวจค้นบุคคลโดยที่ไม่มี

⁴⁵ บรรเจิด สิงคะเนติ. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 42. หน้า 13.

เหตุอันควรสงสัยหรือการเข้าดักฟังโทรศัพท์ของบุคคลโดยไม่มีกฎหมายให้อำนาจหรือการบังคับให้บุคคลใดให้การหรือให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อรูปคดีด้วยวิธีการทรมานหรือบังคับโดยวิธีอื่นใด หรือการบังคับให้บุคคลเข้าเครื่องจับเท็จการกระทำดังกล่าวย่อมได้ชื่อว่าเป็นการที่รัฐได้ไปกระทำการละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชนของบุคคลดังกล่าวเสียเองและโดยผลจากการกระทำดังกล่าวสิ่งที่ตามมาคือปัญหาในเรื่องของ “การรับฟังพยานหลักฐาน” หรือ “สิ่ง” ที่ได้มาจากการกระทำโดยมิชอบของเจ้าพนักงานซึ่งเป็นตัวแทนของรัฐเหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นการได้มาเพราะมีการแสวงหาพยานหลักฐานที่เป็นการละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพในร่างกายสิทธิเสรีภาพในเคหสถานหรือสิทธิของบุคคลที่จะไม่ให้ถ้อยคำโดยไม่สมัครใจในเอกลักษณ์ของบุคคลที่จะไม่ให้ถ้อยคำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องเป็นคดีอาญาหรือสิทธิเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารในอันที่จะไม่ถูกกักหรือดักฟังโดยมิชอบทั้งนี้ไม่ว่าการกระทำโดยมิชอบดังกล่าวจะเป็นการละเมิดต่อผู้ต้องหาหรือบุคคลที่สามก็ตามพยานหลักฐานหรือสิ่งที่ได้มาจากการกระทำโดยมิชอบเหล่านี้จะสามารถรับฟังเพื่อลงโทษจำเลยในคดีอาญาได้หรือไม่ประเด็นดังกล่าวจึงเป็นปัญหาที่สำคัญ

2.3.3 การแสวงหาพยานหลักฐานกับหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคล

จากที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นในเรื่องของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของสิทธิมนุษยชนที่สำคัญที่สุดรัฐธรรมนูญในฐานะที่เป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ⁴⁶ ไม่ว่าจะเป็นความสูงสุดในแง่ของกฎหมายซึ่งแสดงถึงที่มาของอำนาจอธิปไตยของประเทศนั้นว่าเป็นของใครใครเป็นผู้ใช้และต้องใช้อย่างไรเพราะตัวรัฐธรรมนูญเองมิใช่ที่มาแห่งอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศหรือที่เรียกกันว่า “อำนาจอธิปไตย (Sovereignty)” แต่ที่มาแห่งอำนาจสูงสุดที่แท้จริงจะเป็นอะไรนั้นย่อมสุดแต่แต่ระบอบการปกครองของประเทศนั้นรัฐธรรมนูญเพียงแต่เอาสภาพความเป็นจริงมาบัญญัติให้ชัดเจนแน่นอนขึ้นเท่านั้นหรือในแง่ความสูงสุดในฐานะที่เป็นกฎหมายที่จะมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือยกเลิกได้ยากกว่ากฎหมายอื่นๆ ทั่วไปหรือความสูงสุดในฐานะที่เป็นกฎหมายที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่นๆ และการกระทำใดๆ จะมาขัดหรือแย้งมิได้เหล่านี้ก็จะเห็นได้ว่าการที่รัฐธรรมนูญได้วางหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลในเรื่องต่างๆ มากมายก็เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้ปลอดภัยจากการใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรมของรัฐหรือจากผู้อื่น

ซึ่งหลักการดังกล่าวข้างต้นจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัย ในเรื่องของการแสวงหาพยานหลักฐานของขบขี้ ซึ่งต้องแจ้งให้ผู้ขบขี้ทราบก่อนว่าเขามีสิทธิอย่างไรบ้าง เพราะสิทธิเป็น

⁴⁶ กระทบต่องานวิชาการและเชาวนยะ ไตรมาส (เรียบเรียง). (2549). *วิวัฒนาการของระบอบรัฐธรรมนูญไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: บรรณกิจ. หน้า 41.

อำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลคนหนึ่งในอันที่จะเรียกร้องให้บุคคลอื่นหรือหลายคนกระทำการหรือละเว้นกระทำการบางอย่างบางประการให้เกิดประโยชน์ซึ่งองค์กรผู้ใช้อำนาจทั้งหลายจะต้องให้ความเคารพปกป้องและคุ้มครองสิทธิดังกล่าวเพื่อให้มีผลในทางปฏิบัติ

2.4 แนวคิดในการควบคุม การใช้อำนาจเจ้าพนักงานที่จะละเมิดสิทธิในร่างกายโดยมีเหตุสมควร

ในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา พยานหลักฐานถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะใช้พิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหาและนำตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษในประเทศไทยซึ่งใช้ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) และดำเนินคดีอาญาโดยใช้ระบบกล่าวหา จึงมีแนวคิดในการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงต้องใช้อำนาจในการแสวงหาพยานหลักฐานต่างๆ รวมถึงการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายของบุคคลอื่น แต่อย่างไรก็ตามแม้เจ้าหน้าที่ของรัฐจะมีอำนาจในการแสวงหาพยานหลักฐานแต่มิใช่จะสามารถใช้อำนาจดังกล่าวได้ตามอำเภอใจ มิฉะนั้นแล้วการใช้อำนาจดังกล่าวก็จะเป็นการละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น ดังนั้นจึงมีแนวความคิดในการควบคุมการใช้อำนาจในการแสวงหาพยานหลักฐานด้วยการกระทำต่อเนื้อตัวร่างกายของบุคคลอื่น คือ หลักความได้สัดส่วน (Principle of Proportionality) หรือหลักความพอสมควรแก่เหตุ

หลักความได้สัดส่วน (Principle of Proportionality) หรือหลักความพอสมควรแก่เหตุเป็นหลักกฎหมายทั่วไปที่เป็นหลักขั้นพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้อำนาจกับผู้ตกอยู่ภายใต้อำนาจ โดยเป็นหลักการที่บังคับให้ผู้ใช้อำนาจจำกัดสิทธิและเสรีภาพของผู้ที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของตนอย่างพอเหมาะพอประมาณ⁴⁷ นอกจากนี้ในทางวิชาการ ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้อธิบายความหมายของ “หลักความได้สัดส่วน” ไว้ดังนี้

บรรเจิด สิงคะเนติ อธิบายความหมาย “หลักความได้สัดส่วน” ตามกฎหมายในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ว่าเป็นหลักการที่สำคัญในการตรวจสอบการกระทำของรัฐทั้งหลาย อันมีผลสมบูรณ์หรือ ความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำของรัฐนั้น ๆ โดยมีสาระสำคัญอยู่ 3 ประการคือ หลักความเหมาะสม หลักความจำเป็นและหลักความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ⁴⁸

⁴⁷ วรพจน์ วิสสุตพิชญ์. (2559). *การเพิกถอนคำสั่งทางปกครองโดยเจ้าหน้าที่หรือผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งทางปกครอง* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 27-29.

⁴⁸ บรรเจิด สิงคะเนติ. *อ้างแล้ว* เจริญธรรมที่ 42. หน้า 59.

วรณู วิจารณ์ันท์ อธิบายความหมาย “หลักความได้สัดส่วน” ว่า การที่ฝ่ายปกครองนำ กฎเกณฑ์ที่ดีที่สุดมาปรับใช้กับเอกชน ในการกำหนดความสัมพันธ์ที่เหมาะสม ระหว่างวิธีการที่ ฝ่ายปกครองใช้กับเป้าหมายที่คาดว่าจะได้รับ ในกรณีที่ฝ่ายปกครองมีอำนาจที่จะละเมิดสิทธิและ เสรีภาพของประชาชน ฝ่ายปกครองต้องใช้อำนาจนั้นเท่าที่จำเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของ ประชาชนถือว่าไม่ชอบด้วยกฎหมายในกรณีที่การละเมิดนั้น มีขนาดเกินสมควรเมื่อเปรียบเทียบกับ เป้าหมายของการกระทำทางปกครอง การจะวิเคราะห์ที่ลึกซึ้งมากขึ้นนำไปสู่ความจริงที่ว่าหลักแห่ง ความได้สัดส่วนนี้มีได้พิจารณาแต่เพียงวิธีการและเป้าหมายเท่านั้น แต่จะต้องพิจารณาถึงข้อเท็จจริง ของนิติกรรมทางปกครองนั้นๆ ด้วยนั้นก็คือ จะต้องมีความสัมพันธ์ที่ได้สัดส่วนเหมาะสมระหว่าง สถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป้าหมายและการตัดสินใจ อย่างกรณี การลงโทษทางวินัยนั้นต้องสัมพันธ์กับ ความผิดและวัตถุประสงค์ของการลงโทษ เช่นเดียวกับมาตรการในทางปกครองซึ่งมีผลในการ ละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน ก็จะต้องมีความสัมพันธ์กับสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดมาตรการนั้น และความจำเป็นที่ต้องรักษาไว้ซึ่งความเรียบร้อย หลักความได้สัดส่วน จึงต้องพิจารณาถึงสถานการณ์ การตัดสินใจ และวัตถุประสงค์ไปพร้อมๆ กัน⁴⁹

จากความหมายข้างต้นจึงสรุปได้ว่าหลักความได้สัดส่วนเป็นหลักการสำคัญที่จะคุ้มครอง และเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ตามหลักนิติรัฐ (Legal State) ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ จะใช้อำนาจตามอำเภอใจมิได้ การกระทำทุกอย่างจะต้องอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย แต่ในขณะที่เดียวกันประชาชนก็จะได้รับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพอย่างมีขอบเขตเช่นกัน โดยเหตุที่รัฐมีหน้าที่รักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยของประเทศชาติ และประโยชน์สาธารณะ จึงมีอำนาจที่จะกระทำการละเมิดสิทธิ เสรีภาพของประชาชนได้ในบางกรณีตามที่กฎหมายกำหนด ประชาชนจึงต้องเสียสละสิทธิเสรีภาพบางอย่างของตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม สำหรับสาระสำคัญของ หลักความได้สัดส่วนนี้มีการถกเถียงกันมานาน ส่วนหนึ่งเกิดจากคำพิพากษาของศาล รัฐธรรมนูญสหพันธ์ได้ใช้ถ้อยคำต่างๆ แต่ไม่ได้อธิบายความหมายหรือความแตกต่างของคำเหล่านั้น เช่นคำว่าเกินกว่าส่วนไม่เหมาะสมมีเหตุผลความจำเป็นจะขาดเสียมิได้ จึงทำให้เกิดความสับสน หลักความได้สัดส่วนประกอบด้วยหลักการย่อย 3 ประการ คือ ซึ่งหลักความได้สัดส่วนนี้ประกอบด้วย หลักการย่อย 3 ประการ ได้แก่⁵⁰

⁴⁹ วรณู วิจารณ์ันท์. (2548). *หลักความได้สัดส่วนในระบบกฎหมายไทย*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 79.

⁵⁰ บรรเจิด สิงคะเนติ และ สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ์. (2543). *หลักความได้สัดส่วนตามหลักกฎหมายเยอรมัน และฝรั่งเศส. วารสารกฎหมายปกครอง*, หน้า 40.

1) หลักแห่งความเหมาะสม (Principle of Suitability)

หลักแห่งความเหมาะสม (Principle of Suitability) เป็นหลักการที่บังคับให้รัฐต้องเลือกการดำเนินการที่ทำให้สามารถบรรลุความมุ่งหมายตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้เท่านั้น การกระทำใดก็ตามที่ไม่อาจทำให้บรรลุความมุ่งหมายตามที่กฎหมายกำหนดย่อมเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสมและไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น การแสวงหาพยานหลักฐานจากผู้ต้องสงสัยจะต้องไม่กระทำโดยทำให้เกิดความทรมาน ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 วรรคสอง ก็ได้กำหนดให้ใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ทั้งต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น

2) หลักแห่งความจำเป็น (Principle of Necessity)

หลักแห่งความจำเป็น หมายความว่า หมายความว่า ในบรรดามาตรการหลายๆ มาตรการ ซึ่งล้วนแต่สามารถทำให้เจตนารมณ์หรือความมุ่งหมายฉบับที่ให้อำนาจสำเร็จลุล่วงไปได้ แต่ทว่าแต่ละมาตรการมีผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพของราษฎรมากน้อยแตกต่างกัน ฝ่ายปกครองต้องตัดสินใจเลือกออกมาตรการที่มีความรุนแรงน้อยที่สุด ดังนั้นฝ่ายปกครองจึงมีอำนาจจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของราษฎร ได้เพียงเท่าที่จำเป็นแก่การให้เป็นไปตามความประสงค์ของกฎหมายเท่านั้น การจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของราษฎรเกินของเขตแห่งความจำเป็นแก่การดำเนินการให้เป็นไปตามความประสงค์ของกฎหมาย เป็นสิ่งที่ไม่ชอบธรรมเช่น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 ในกรณีจำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจเพียงเท่าที่จำเป็น

3) หลักแห่งความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ (Principle of Proportionality in the Narrow Sense)

หลักแห่งความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบเป็นหลักที่พิจารณาว่ามาตรการของรัฐ ซึ่งกระทบสิทธิและเสรีภาพของประชาชนนั้นเมื่อเปรียบเทียบผลเสียที่เกิดกับประชาชนกับประโยชน์ที่สังคมจะได้รับ ซึ่งหากมาตรการหรือการกระทำใดที่กระทบสิทธิของประชาชนมาก โดยที่สังคมได้ประโยชน์น้อย ไม่คุ้มกับความเสียหายที่เกิดกับประชาชน จึงเป็นหลักที่มุ่งพิจารณาความสมดุลระหว่างประโยชน์ของรัฐกับผลกระทบที่เกิดกับเอกชน ซึ่งหากประโยชน์ที่ได้รับไม่คุ้มกับความเสียหายที่เกิดขึ้นย่อมไม่ใช่มาตรการที่ไม่ชอบ

จะเห็นได้ว่าหลักความได้สัดส่วน (Principle of Proportionality) หรือหลักความพอสมควรแก่เหตุ นั้น เป็นหลักการที่มีความสำคัญที่จะช่วยกำหนดขอบเขตการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และเป็นหลักกฎหมายทั่วไปซึ่งสามารถนำไปใช้ได้กับกฎหมายในทุกแขนง ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายมหาชน กฎหมายแพ่ง รวมถึงอำนาจในการรวบรวมพยานหลักฐานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการ

ดำเนินคดีอาญาที่เป็นประเด็นศึกษาอยู่ในขณะนี้ด้วย อาจกล่าวได้ว่าแม้ว่ากฎหมายมิได้กำหนดรายละเอียดหรือขั้นตอนไว้แต่หากการกระทำมิได้เป็นไปตามหลักความได้สัดส่วนดังที่ได้อธิบายไว้ข้างต้นแล้ว การกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจจะไม่ชอบด้วยกฎหมายและถูกฟ้องร้องดำเนินคดีได้

การควบคุมการใช้อำนาจของรัฐนอกจากจะพิจารณาตามหลักความได้สัดส่วนตามหลักกฎหมายทั่วไปแล้ว ในกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติถึงขั้นตอนการดำเนินการไว้โดยเฉพาะแล้ว การปฏิบัติตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดก็เป็นมาตรการหนึ่งที่จะช่วยควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ได้ กล่าวคือหากกฎหมายได้กำหนดขั้นตอนหรือวิธีการไว้ตามลำดับแล้วเจ้าหน้าที่จะต้องดำเนินการตามลำดับขั้นตอนนี้อย่างเคร่งครัด จะเลือกใช้มาตรการในลำดับถัดไปโดยที่มาตรการในลำดับก่อนยังอยู่ในวิสัยที่จะกระทำไม่ได้ไม่ได้

ซึ่งจากหลักกฎหมายดังกล่าวเกี่ยวข้องกับงานวิจัยคือ เช่น ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 กำหนดวิธีการทดสอบต้องเริ่มจาก การตรวจวัดลมหายใจด้วยอุปกรณ์การตรวจวัดตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงฉบับที่ 16 นั้น ซึ่งถ้าไม่สามารถใช้วิธีนี้ได้ ในกรณีที่บุคคลนั้นได้รับบาดเจ็บหรือไม่มีแรงที่จะเป่าอุปกรณ์การตรวจวัดจึงต้องตรวจวัดจากปัสสาวะหรือจากเลือด

การตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในการลงโทษบุคคล คือ การลงโทษผู้ขับขี่ที่เมาสุราต้องพบว่าปริมาณแอลกอฮอล์ในร่างกายของผู้ขับขี่ต้องเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ คือ ปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดมากกว่า 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ จึงจะถือว่าเป็นผู้ขับขี่ที่เมาสุรา กรณีดังกล่าวต้องได้จากการทดสอบการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์จากร่างกายของผู้ขับขี่เท่านั้น ไม่มีวิธีการอื่นที่จะทำให้ได้ปริมาณแอลกอฮอล์มาได้

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 และตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 การตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์จากร่างกายผู้ขับขี่ หรือผู้ต้องหาต้องได้รับความยินยอมจากผู้ถูกตรวจก่อน เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงทำการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ได้ ซึ่งวิธีการตรวจนี้ก็เป็นการควบคุมอำนาจของเจ้าหน้าที่ได้ทางหนึ่ง เพื่อป้องกันการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐไปละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งถ้าผู้ถูกตรวจไม่ยินยอมเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ไม่สามารถตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ได้

การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายของบุคคลนั้นจะต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพในร่างกายของประชาชน ภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของรัฐมากกว่าเอกชน รัฐจึงมีอำนาจในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายได้ แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องกระทำโดยมีเหตุอันสมควร และต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายให้

อำนาจไว้เท่านั้น หากเจ้าหน้าที่รัฐทำเกินขอบเขตจากที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ พยานหลักฐานในส่วนนั้นศาลไม่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดและลงโทษบุคคลนั้นได้

ซึ่งเมื่อได้นำมาพิจารณาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับบทกฎหมายเกี่ยวกับกรณีไม่แจ้งสิทธิผู้จับที่ปฏิเสธการตรวจวัดแอลกอฮอล์ตาม พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 142 เห็นว่ายังมีปัญหาเกี่ยวกับหลักความได้สัดส่วนอยู่ในขณะนี้หลายประการ เช่น ประเด็นซึ่งถ้าผู้ถูกตรวจไม่ยินยอมเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ไม่สามารถตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ได้ และตามกฎหมายกำหนดว่าในกรณีที่ผู้จับที่ตามวรรคสองไม่ยอมให้ทดสอบ ให้เจ้าพนักงานจราจร พนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจกักตัวผู้นั้นไว้ดำเนินการทดสอบได้ภายในระยะเวลาเท่าที่จำเป็น ซึ่งส่งผลต่อปัญหาการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษที่กล่าวมานั้น กรณีศึกษาให้เห็นถึงการขาดการนำหลักความได้สัดส่วนอันเป็นหลักกฎหมายสำคัญมาปรับใช้

2.5 แนวคิดการใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริง

กระบวนการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ คือ กระบวนการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญาที่เกิดขึ้นเพื่อที่จะทราบว่าการกระทำผิดนั้นข้อเท็จจริงเป็นอย่างไร ใครเป็นผู้กระทำความผิด เก็บรวบรวมพยานหลักฐานทำเป็นสำนวนการสอบสวนและส่งให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลเพื่อให้ศาลพิจารณาลงโทษตามกฎหมาย ซึ่งในการสืบสวนสอบสวนนั้น อาจมีการรวบรวมพยานหลักฐานโดยใช้นิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีต่างๆ ของวิทยาศาสตร์หลายสาขา เช่น สาขาเคมี สาขาฟิสิกส์ สาขาชีววิทยารวมกันแล้วนำมาประยุกต์ใช้ในการพิสูจน์หาข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานนั้นเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษต่อไป

นิติวิทยาศาสตร์ (Forensic Science) ในปัจจุบันมักจะใช้กันในความหมายที่กว้าง คือ การนำวิทยาศาสตร์ทุกสาขามาประยุกต์ใช้กับกระบวนการยุติธรรมและวิชานิติเวช รวมถึงวิชากฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์และการประกอบวิชาชีพแพทย์ด้วย วิชาพิสูจน์หลักฐาน (Criminalistics) หมายถึง วิชาพิสูจน์ตัวบุคคล การตรวจหาพยานหลักฐาน การนำเอาวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ เช่น วิชาการตรวจวัตถุพยานต่างๆ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีความเพื่อผลในการบังคับใช้กฎหมายและการลงโทษ⁵¹

⁵¹ พัชรา สิ้นลอมมา. (2560). *เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่องการแก้ไขปัญหอาชญากรรมด้วยนิติวิทยาศาสตร์ โครงการฝึกอบรมหลักสูตร การบริหารงานยุติธรรมระดับสูง รุ่นที่ 8 วิทยาลัยกิจการยุติธรรม สำนักกิจการยุติธรรม 26มกราคม พ.ศ. 2560.* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.scdc5.forensic.police.go.th/article1.htm>. [2561, 14 กุมภาพันธ์].

ดังนั้น นิติวิทยาศาสตร์ จึงเป็นศาสตร์หนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการแสวงหา พยานหลักฐานวิวัฒนาการทางการแพทย์ที่พัฒนาไปพร้อมกับความเจริญของเทคโนโลยีสมัยใหม่ ส่งผลให้งานนิติวิทยาศาสตร์ที่มีความสำคัญมากขึ้นในการดำเนินคดีอาญา ความเห็นของแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญเป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักมากในทุกลำดับขั้นของการดำเนินคดีอาญา ในชั้นพนักงานสอบสวนความเห็นของแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญจะเป็นเครื่องชี้ตั้งแต่แรกว่าสมควรจะมีการสอบสวน การดำเนินคดีอาญาในเรื่องนั้นหรือไม่ และหากมีการสอบสวนจะกำหนดกรอบการสอบสวน อย่างไร ในชั้นพนักงานอัยการจะมีน้ำหนักมากพอที่พนักงานอัยการจะสั่งฟ้องคดีหรือไม่ และใน ชั้นศาลก็มีผลมากในการที่ศาลจะนำพยานหลักฐานดังกล่าวมาใช้ในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน เพื่อพิจารณาพิพากษาคดี ทั้งนี้เพราะพยานหลักฐานที่ได้จากการปฏิบัติงานนิติวิทยาศาสตร์สามารถ ให้เหตุผลโดยหลักวิชาการทางวิทยาศาสตร์ได้

การตรวจตัวและการค้นตัวผู้ถูกกล่าวหา เป็นมาตรการหนึ่งในการแสวงหาพยานหลักฐาน เพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ได้เข้ามามี ความสำคัญ ดังนี้

2.5.1 การตรวจตัวผู้ถูกกล่าวหา

การตรวจตัวผู้ถูกกล่าวหาโดยใช้นิติวิทยาศาสตร์ได้มาซึ่งพยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือเพื่อนำมาพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา แต่ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวน จะส่งผู้ถูกกล่าวหาให้แพทย์ตรวจน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับการส่งตัวผู้เสียหายมาตรวจ ทั้งนี้ เพราะพนักงานสอบสวนจับผู้ถูกกล่าวหาภายหลังเกิดเหตุเป็นเวลานาน

กรณีที่พนักงานสอบสวนส่งผู้ถูกกล่าวหามาให้แพทย์ตรวจในระยะเวลาที่ใกล้เคียงกับ เวลาที่เกิดเหตุ แพทย์อาจตรวจพบบาดแผลบางอย่างที่มีลักษณะจำเพาะ เช่น รอยเล็บข่วน รอยฟัน กัด เป็นต้น ซึ่งอาจนำไปสู่การพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหาว่าบาดแผล ดังกล่าวเกิดจากการต่อสู้ขัดขืนของผู้เสียหายหรือไม่ โดยอาจเทียบกับรอยฟันของผู้เสียหาย ถ้ากันได้ก็แสดงว่ารอยฟันนั้นเป็นของผู้เสียหายจริง เป็นหลักฐานที่แน่นอนที่ปรากฏที่ตัวของผู้ต้องหาเอง แต่ในการตรวจพิสูจน์เรื่องนี้มีเทคนิคและวิธีการตรวจพิเศษจำต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญ และกรณี ความผิดเกี่ยวกับเพศ เมื่อตรวจอวัยวะสืบพันธุ์ อาจพบการฉีกขาดของหนักหุ้มปลายอวัยวะเพศชาย และมีเลือดไหลซึม แสดงว่าน่าจะผ่านการร่วมประเวณีมาภายใน 24 ชั่วโมง ซึ่งเป็นหลักฐานพิสูจน์ ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหาได้

สำหรับการตรวจแอลกอฮอล์ เป็นการตรวจวัดลมหายใจ โดยวิธีเป่าลมหายใจตรวจวัด จากปัสสาวะหรือตรวจวัดจากเลือดเพื่อตรวจระดับแอลกอฮอล์ว่าเกินกว่าปริมาณที่กฎหมายกำหนด

หรือไม่ กรณีตรวจวัดจากเลือดเกิน 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์กรณีตรวจวัดจากลมหายใจหรือปัสสาวะ ให้เทียบปริมาณแอลกอฮอล์โดยใช้ปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดเป็นเกณฑ์มาตรฐานดังนี้

(1) กรณีตรวจวัดจากลมหายใจให้ใช้ค่าสัมประสิทธิ์ในการแปลงค่าเท่ากับ 2000

(2) กรณีตรวจวัดจากปัสสาวะ ให้ใช้ค่าสัมประสิทธิ์ในการแปลงค่าเท่ากับเศษ 1 ส่วน 1.3

หากเกินเกณฑ์ดังกล่าวแสดงว่ามีอาการเมาซึ่งมีผลต่อการขับรถยนต์ คือ คนที่อยู่ในสภาพมึนเมานั้น ขาดสติและไม่สามารถบังคับตนเองได้ โดยเหล้าหรือน้ำเมาที่ดื่มจะออกฤทธิ์ต่อระบบประสาท ลดความไวของการรู้สึกและการสั่งการของสมอง กล้ามเนื้อทำงานไม่ประสานกันการมองเห็นผิดไป ไม่สามารถกะหรือกำหนดระยะทางได้ถูกต้อง และไม่สามารถตัดสินใจในเวลาอันรวดเร็วพอที่จะพาคนให้พ้นจากอุบัติเหตุได้

2.5.2 การค้นตัวผู้ถูกกล่าวหา

การค้นตัวผู้ถูกกล่าวหา อาจพบส่วนของร่างกายของผู้เสียหาย ซึ่งอาจเป็นสารคัดหลั่งที่ขับออกจากร่างกายหรือส่วนของอวัยวะที่ติดอยู่ในเนื้อตัวร่างกายของผู้ถูกกล่าวหา เช่น คราบโลหิต เส้นผม เส้นขน ซึ่งอาจพบที่เนื้อตัวร่างกายของผู้ถูกกล่าวหาหรือเสื้อผ้าที่ผู้ถูกกล่าวหาสวมใส่ ซึ่งน่าจะนำไปเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหาได้ โดยพยานหลักฐานดังกล่าวจะต้องให้ผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการทางวิทยาศาสตร์

กรณีผู้ถูกกล่าวหานำสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำผิดหรือได้ใช้หรือสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำผิด เข้าไปไว้ภายในร่างกายของตนเองหรือโดยวิธีการต่างๆ เช่น กลืนสิ่งของนั้น ฝังสิ่งของนั้นไว้ใต้ผิวหนัง ซ่อนสิ่งของนั้นไว้ในช่องต่างๆ ของร่างกาย เช่น รูหู ช่องปาก ช่องทวารหนัก ช่องคลอด เป็นต้น จึงจำเป็นต้องค้นภายในร่างกายโดยใช้วิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อนำสิ่งของนั้นมารวบรวมเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา

ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม รัฐจึงกำหนดมาตรการทางกฎหมายบางประการ เพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายร้ายแรงต่อบุคคลอื่น ซึ่งความผิดอาญาดังกล่าวใช้หลักเกณฑ์และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการพิสูจน์ความผิด เช่น ความผิดฐานขับรถในขณะมึนเมา ที่ต้องนำวิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการค้นหาตัวผู้กระทำผิด

จะเห็นได้ว่ามาตรการทางกฎหมายที่รัฐใช้ในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานจากร่างกายของบุคคลมีความสำคัญอย่างยิ่งในการนำไปพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาในคดีอาญา ซึ่งแต่ละประเทศมีรูปแบบกระบวนการยุติธรรมที่แตกต่างกัน จึงมีการบัญญัติกฎหมายที่แตกต่างกันไปตามรูปแบบกระบวนการยุติธรรมที่แต่ละประเทศยึดถือ โดยมีวัตถุประสงค์

เดียวกันคือเพื่อให้เกิดความสมดุล ระหว่างอำนาจรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในรัฐกับหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอันจะนำไปสู่ความยุติธรรมอย่างแท้จริง